

HET BESTE VAN MARRAKECH IN 4 ROUTES

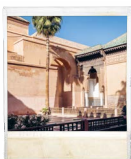


ROUTE 1 > MEDINA-NOORD p. 18

Ten noorden van het beroemde Place Djemaa El Fna vind je in de smalle straatjes kleurrijke soeks vol Marokkaans handwerk en snuisterijen.

ROUTE 2 > NIEUWE STAD p. 38

In de Nieuwe Stad, in de wijken Guéliz en Hivernage, vind je moderne winkels, restaurants en terrassen. Ook voor het uitgaansleven moet je hier zijn.



ROUTE 3 > MEDINA-ZUID p. 58

Ga voor een portie cultuur naar het zuiden van de medina: paleizen, musea, tuinen en de Joodse wijk Mella. Natuurlijk zijn hier ook leuke winkeltjes en restaurants.

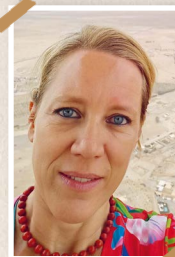
ROUTE 4 > SIDI GHANEM p. 78

Huur een fiets en rijd via het Menarapark, de chique wijk Hivernage en M-avenue naar de industriële wijk Sidi Ghanem. Hier vind je hippe cafés, chique interieurzaken en trendy galeries.





Much to do,
more to see *



OVER ONZE LOCAL

De liefde bracht Astrid naar Marrakech, een bruisende stad waar je heerlijk kunt eten. Maar meer nog geniet ze van de rustige, groene plekken in de stad, zoals Jardin Majorelle. Door haar werk als reisorganisator kent ze niet alleen de stad goed, ze is ook regelmatig ver daarbuiten te vinden. Met veel plezier toont ze haar gasten verstopte riads, paleisjes en restaurants.

LOCAL

Astrid Emmers

WERK

Reisorganisator

TIP

Restaurant Le Jardin in Medina-Noord. Hier eet je in een groene oase vol tjielpende vogeltjes en rondscharrelende schildpadden.

TIME TO MOMO IN MARRAKECH

Stap je hotel uit en loop regelrecht naar de leukste wijken van de stad. Op weg naar nieuwe restaurantjes, de beste koffie en de nieuwste mocktail. Bij time to momo delen onze lokale auteurs uit liefde voor hún stad alleen de echte highlights met je. Zo sla je de drukke dertien-in-een-dozijn-winkelstraten over en wandel je, terwijl je onderweg een bezienswaardigheid meepikt, naar de leukste adressen waar de locals zelf graag komen. Geniet van elke seconde en haal alles uit je stedentrip.

Jij gaat Marrakech ontdekken! Een exotische stad waar de bruisende soeks en het zwoele Afrikaanse ritme je zintuigen prikkelen. Kom shoppen in een van de achtduizend winkeltjes in de soeks van de medina. Eet met de locals bij een eetstalletje op Place Djemaa El Fna of ga naar een trendy restaurant in de wijken Guéliz of Hivernage. Het contrast tussen de wijken is groot, maar je zult zien: moderniteit en authenticiteit gaan hier hand in hand.



HAAL ALLES UIT JE STEDENTRIP!

Met de vier routes in deze gids kun je in je eigen tempo de leukste wijken van de stad ontdekken. De routes leiden je langs musea en bezienswaardigheden, maar laten je vooral ook zien waar je lekker kunt eten en drinken, shoppen, genieten en leuke dingen kunt doen. We tippen je de beste adresjes waar we zelf ook graag komen, dus misschien kom we elkaar wel tegen!

Op de overzichtskaart voor in de gids kun je zien door welke delen van de stad de routes lopen. Voor een gedetailleerde plattegrond per route ga je naar het begin van het betreffende hoofdstuk. Daarop vind je ook de adressen. Aan de kleur van de bolletjes kun je zien om wat voor soort adres het gaat (zie de legenda onderaan deze pagina). Verderop in het hoofdstuk wordt elk adres steeds uitgebreid beschreven en vind je de adresgegevens, openingstijden en bereikbaarheid.

PRIJSINDICATIE

Om je een idee te geven van de prijzen in restaurants, vind je bij de adresgegevens steeds een prijsindicatie. Tenzij anders vermeld, verwijzen we hiermee naar de gemiddelde prijs van een hoofdgerecht. De entreprijzen van bezienswaardigheden zijn de reguliere tarieven.

GOED OM OVER MARRAKECH TE WETEN

In Marokko betaal je met dirhams. 1 euro = 11 dirham (check de dagkoers). Je kunt in Marrakech overal pinnen, maar soms zijn pinautomaten na een druk weekend leeg. Neem daarom altijd wat euro's cash mee, die kun je dan inwisselen. Ga je uit eten? Een fooi van 5 à 10 procent bij een maaltijd is gewoon. Heb je alleen iets gedronken, dan rond je het bedrag naar boven af.

LEGENDA

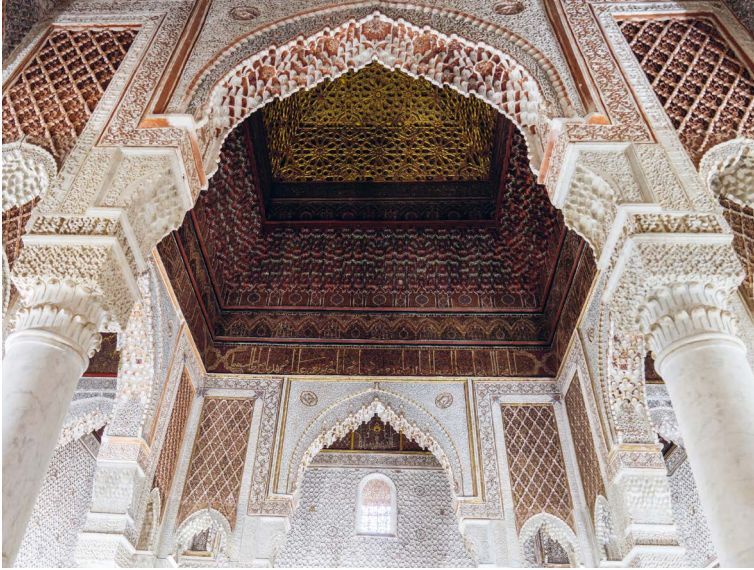
<ul style="list-style-type: none"> ● >> BEZIENSWAARDIGHEDEN ● >> ETEN & DRINKEN 	<ul style="list-style-type: none"> ● >> SHOPPEN ● >> LEUK OM TE DOEN
--	--



MAROKKAANSE (EET)GEWOONTES

Je bent pas in Marokko geweest als je van de heerlijke gerechten met bijzondere smaakcombinaties hebt geproefd. Couscous is het bekendste gerecht, maar probeer ook een van de vele tajines. Deze stoofpotjes zijn dagelijkse kost voor de meeste Marokkanen. Je vindt ze bijna overal, in talloze variaties. Andere lekkere hapjes zijn: *pastilla* (een bladerdeeggebakje gevuld met duif of kip, poedersuiker, kaneel en amandelen), *briouates* (kleine soufflés met een hartige vulling) en *mechoui* (een feestmaaltijd: gestoomd lamsvlees). Marokkanen eten het liefst thuis en de maaltijd is een belangrijk sociaal moment. Vroeg in de middag is de hoofdmaaltijd. Na een uitgebreide thee in de namiddag volgt later op de avond vaak nog een lichtere warme maaltijd. Als je ooit de eer hebt bij een Marokkaanse familie thuis uitgenodigd te worden, vergeet dan niet dat je met je rechterhand moet eten!

Marokko is een islamitisch land, zij het gematigd. Tijdens de vastenmaand ramadan wordt overdag niet gegeten en gedronken. Hoewel veel terrassen en restaurants dan wel open zijn voor toeristen, schenken ze geen alcohol. Let erop, vooral tijdens deze maand, dat je je niet te bloot kleedt.



LEEFRITME

De beste tijd om Marrakech te bezoeken, is tussen oktober en mei. In de zomermaanden kan het namelijk makkelijk 45 graden worden. Vanwege de hitte ligt tussen de middag alles stil, rond een uur of 17.00 komt het leven weer op gang. De lokale bevolking gaat dan naar buiten om te werken, boodschappen te doen of een wandeling te maken. Tot een uur of 22.00 is het vrijwel altijd druk op straat. In de zomermaanden wordt het soms pas rond middernacht wat rustiger. Zondag is een vrije dag. Tijdens de ramadan is het minder druk op straat. Wel gaan veel mensen na het breken van de vasten (na zonsondergang) naar buiten.

OPENINGSTIJDEN WINKELS EN MARKTEN

De meeste supermarkten (Carrefour, Acima, Aswak Assalam) zijn zeven dagen per week open tot een uur of negen 's avonds. Ook zijn er veel buurtwinkeltes waar je de belangrijkste levensmiddelen kunt krijgen. Aan het begin van de middag gaan deze vaak dicht, maar sommige zijn tot middernacht open. Alcohol kun je alleen in de supermarkt krijgen, of in dranklokalen die een vergunning

hebben. De verkoop van alcohol stopt in winkels om 20.00 uur. Let op: de meeste winkels hebben nogal flexibele openingstijden. In de Nieuwe Stad zijn de meeste winkels op zondag gesloten (behalve het winkelcentrum Carre Eden), maar in de medina kun je zeven dagen per week terecht.

TIPS

Afdingen is een kunst op zich in Marrakech. Een leidraad: prijzen liggen op ongeveer een derde van de Nederlandse prijzen. Ben je de eerste klant van de dag, dan betaal je minder; deze brengt volgens de Marokkanen namelijk geluk. Noem je een prijs aan de verkoper, dan moet je die ook betalen. Blijf altijd lachen. Als de verkoper boos wordt, kun je beter weglopen.

Soms kijk je naar een souvenir en wordt er door een derde hulp aangeboden. Reageer hier niet op. Deze persoon hoort niet bij de winkel en wil commissie verdienen. De winkelier zit in de winkel.

Qua kleding bedek je het best alles tussen schouders en knieën. Zo krijg je meer respect en kun je ook beter afdingen.

Hoe sla je uitnodigingen af? Zeg vriendelijk *shoekran* (dankjewel) en loop door. Op de vraag 'misschien morgen?' zeg je: *incha'allah* (als God het wil). God heeft altijd het laatste woord.

Soms wijzen jongens je er vriendelijk op dat een straat is afgesloten. Dit klopt niet. Zij proberen geld te verdienen door je mee op sleeptouw te nemen.

Een bagagekruier brengt je graag met je koffers tot aan de deur van de riad (een traditioneel Marokkaans huis omgebouwd tot hotel). Je betaalt 10-15 dirham per koffer.

Op Place Djemaa El Fna moet je betalen om bijvoorbeeld naar slangen of muziek te kijken. Als je niet wilt betalen, loop dan langzaam door. Wil je wel kijken, houd dan een briefje van 20 dirham in je broekzak apart. Als ze nog meer vragen, zeg je: *baraka!* (het is genoeg). Ook als je foto's maakt op het plein, moet je betalen.



ALGEMEEN

Sommige (wandelende) hennadames dringen je een hennatatoeage op. Zeg dan: *la!* (nee). Als ze echt niet stoppen, zeg je: *sjoema!* (schaam je). Deze woorden kun je ook gebruiken bij opdringerige slangenmannen, handtastelijke types of bagagejongens die te veel vragen.

Tot slot: de meeste Marrakchi zijn heel aardig, dus als jij zelf lachend langsloopt en *salam* (hoi) zegt, is het ijs snel gebroken en heb je een heel leuke vakantie.

FESTIVALS EN EVENEMENTEN

World Story Telling Festival - februari (worldstorytellingcafe.com/marrakech-international-storytelling-festival). Het orale werelderfgoed van Marrakech is Unesco Werelderfgoed. Sinds 2021 is er nu dit festival, hier ontmoet je verhalenvertellers van over de hele wereld.

World Folklore Days - oktober (marrakechfolkloredays.com). Het grootste folklorefestival van Afrika, dat 35 landen en 1300 artiesten verenigt. Vijf dagen genieten van muziek in een sprookjesachtige sfeer in de schaduw van imposante ruïnes.

Gnaoua Festival - juni (festival-gnaoua.net). Neem de bus naar Essaouira voor dit beroemde festival op het strand. Dagen vol wereldmuziek en trance.

Oasis in to the wild - oktober (intothewild.ma). Kunst, cultuur, dance en dj's. The Oasis Fest laat de heetste kant van Marrakech zien in een surrealistische oase aan de rand van de stad.

World Salsa Congress - september (salsacongress-marrakech.com). Poolparty's en duizend-en-een-nachtfeesten in palmentuin La Palmeraie. Hier salsa je the night away op een van de vier dansvloeren.

International Film Festival Marrakech - december (marrakech-festival.com) Dat Marokko op filmgebied meetelt, bewijst dit filmfestival. Spot grote internationale sterren op de rode lopers van de chicste hotels van Afrika.





NATIONALE FEESTDAGEN

Ramadan: de jaarlijkse vastenmaand voor moslims. De periode varieert van jaar tot jaar. Tijdens de ramadan kunnen restaurants, bezienswaardigheden en winkels andere openingstijden hanteren, sommige gaan zelfs dicht.

Suikerfeest (Aïd el Fitr): de viering van het einde van de ramadan.

Offerfeest (Aïd el Kebir): herdenking van de profeet Ibrahim, die bereid was zijn zoon te offeren in opdracht van God. Het feest is op de tiende dag van de maand waarin de *hadj* (de pelgrimstocht naar Mekka) plaatsvindt, zeventig dagen na het voltooien van de ramadan.

1 januari > Nieuwjaar

12 januari > Amazigh Nieuwjaar

1 mei > Dag van de Arbeid

23 mei > Nationale feestdag

30 juli > Feest van de Troon (de grootste feestdag, met vuurwerk)

21 augustus > Verjaardag van de koning en Jongerendag

18 november > Onafhankelijkheidsdag

VERVOER

VLIEGVELD

Het **vliegveld** Menara Airport ligt 7 kilometer buiten de stad. Met de **taxi** ben je in 20 minuten in het centrum, dit ritje kost meestal 150 dirham. De **bus** gaat elke 20 minuten, een kaartje kost 30 dirham. Met dit kaartje mag je binnen twee weken gratis retour. Je kunt uit- en opstappen bij de bushalte op Place Djemaa El Fna. Kijk voor meer info op marrakesh-airport.com/bus.php.

BUS

Vanaf Place Djemaa El Fna rijden overal **bussen** naartoe. De vertrektijden staan niet duidelijk aangegeven, maar regelmatig komt er een bus langs. Een rit binnen de stad kost 3,5 dirham. Ga je verder, dan betaal je meer, afhankelijk van de afstand en de busmaatschappij. De bussen variëren in prijs en kwaliteit (bijvoorbeeld wel of geen airco). De twee staatsmaatschappijen, CTM en Supratours, rijden meestal op tijd. Er is een busstation bij Bab Doukkala en bij het oude treinstation op Avenue Hassan II.

TREIN

Vanuit Marrakech kun je de **trein** nemen naar het noorden. De treinen in Marokko zijn comfortabel en niet duur. Kijk voor treintijden op oncf-voyages.ma. Het treinstation ligt op de hoek van Avenue Hassan II en Avenue Mohammed VI.

TAXI

De **brommer** en de **taxi** zijn de populairste vervoersmiddelen in Marrakech. Een taxi kun je overal aanhouden en is niet duur. Je hebt twee soorten: de **petit taxi** en de **grand taxi**. De beige petits taxis zijn erg klein en rijden alleen binnen de stad. Deze auto's mogen maximaal drie passagiers meenemen. Een rit van een paar kilometer kost zo'n 15 dirham. Elke taxi heeft een meter. Is deze 'stuk', onderhandel dan vooraf. Na 20.00 uur is het iets duurder. Ook kun je de **taxis verts** bellen (0524409494), kleine taxi's die op afspraak komen op alle dagen en uren van de week en eerlijke prijzen rekenen. Boven op de meterprijs tellen zij 10 dirham voor het voorrijden. Je hoeft dus niet te onderhandelen.



Grand taxis leggen langere afstanden af en rijden een vaste route. Grand taxis zijn meestal grote Mercedesen of Dacia's, hierin mogen maximaal zes passagiers mee. Je kunt ze onderweg aanhouden. Wees niet verbaasd als je denkt dat de auto vol zit en de chauffeur toch stopt om nog iemand mee te nemen. De prijs voor de grand taxi verschilt per rit en er zijn vaste prijzen bij vertrek vanaf een taxistation (Bab Doukkala). De prijs is afhankelijk van de afstand (bijvoorbeeld 80 dirham per persoon voor een enkeltje Essaouira). Wil je meer ruimte, betaal dan voor twee plekken. Als je een grand taxi laat regelen door je riad (charteren), moet je vooraf onderhandelen over de prijs. Je betaalt dan voor minstens zes plaatsen.

FIETSEN

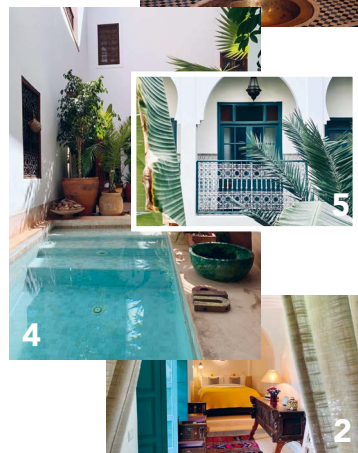
Fietsen is misschien niet het eerste waar je aan denkt in Marrakech. Het is immers behoorlijk druk in de straatjes van de medina (oude stad), het is dan ook geen aanrader om hier zelf te gaan fietsen. Wel kun je er aansluiten bij een tour met lokale gids, te boeken bij Pikala Bikes.

De wijken Guéliz en Hivernage zijn rustiger, hier is zonder gids fietsen wél mogelijk. Toch moet je goed uitkijken, want automobilisten en brommerrijders zijn niet gewend aan fietsers, ze houden dan ook niet altijd rekening met je. Er zijn er geen fietspaden in Marrakech. Als je kiest voor de fietsroute in deze gids, is het zeer aan te raden om op tijd te vertrekken zodat je voor de spits weer terug bent. Je kunt er voor de terugweg voor kiezen om op de bus te stappen met je fiets. Doe dit ook vóór de spits, want tijdens de spits mag de fiets niet mee de bus in. Je huurt een goede (Nederlandse) fiets bij Pikala Bikes (telefonisch of per email reserveren) of kies voor Medina Bike, die verspreid over de stad ophaal- en inleverpunten hebben. Je maakt dan eerst online een dagpas aan via medinabike.ma. Daarna kun je je fiets afhalen waar je wilt. Soms werkt het systeem ter plaatse niet goed, maar als je dan even wacht komt er iemand van Medina Bike om je te helpen. Een fietsroute rondom de stadsmuren is ook leuk.



TOP 10

HOTELS



- 1 Wat een dakterras! **Ryad Dior** > Djemaa El Fnâa & Medina-Noord
- 2 Boek de ginger-suite bij **Riad 11 Zitoune** > Medina-Zuid & Mella
- 3 **Riad up** > Medina-Zuid & Mella
- 4 **Riad Orange** ligt supercentraal > Medina-Zuid & Mella
- 5 Zwembad? Boek **Hotel & Spa Riad El Walaa** > Medina-Zuid
- 6 **Riad Adore** > Medina-Noord
- 7 **Riad Dar-K** > Medina-Noord
- 8 **Dixneuf La Ksour** > Medina-Noord
- 9 **Bab Hotel** > Nieuwe Stad
- 10 **Palais Riad Lamrani** > Medina-Noord



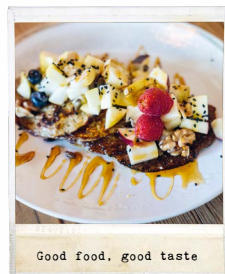
Bekijk nog veel meer **leuke hotels en appartementen** uit **onze selectie** via deze QR-code en **ontdek alle voordelen** van boeken bij time to momo!



TOP 10

RESTAURANTS

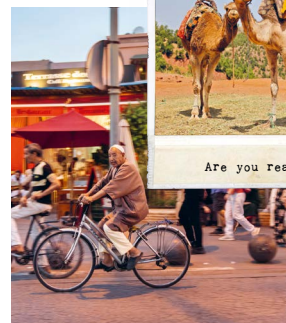
- 1 **Aicha** is het leukste stalletje op Place Djemaa El Fna > p. 73
- 2 Bij **Le Jardin** eet je midden in het groen van de medina > p. 30
- 3 Haute cuisine in historische sfeer vind je bij **Le Foundouk** > p. 29
- 4 **Nomad**: een centrale hotspot met fijn dakterras > p. 26
- 5 **L'Mida** heeft de mooiste zonsondergang > p. 28
- 6 **MY Kechmara**: trendy stek in de Nieuwe Stad > p. 49
- 7 Eten en shoppen in popartstijl bij **Jajjah** van Hassan Hajjaj > p. 86
- 8 Eet op de patio van vegetarisch restaurant **La Famille** > p. 69
- 9 Drink een Berberse mojito in het **Henna Art Café** > 35 Derb Sqaya Riad Zitoun El Kedim
- 10 Gezellig en verantwoord lunchen doe je bij **Mandala Society** > p. 69



TOP 10

ZONDAG

- 1 **Bab El Khemis**: rommelmarkt onder de stadspoorten > p. 102
- 2 Rijd per **calèche** naar het Menarapark > p. 82
- 3 Ontdek de stad per fiets met een gids van **Pikala** > p. 102
- 4 Kunst in het **Musée de la Palmeraie Art et Nature** > p. 98
- 5 Ervaar het kloppend hart van de stad **Place Djemaa El Fna** > p. 22
- 6 Het Marokko van toen in **Maison de la Photographie** > p. 24
- 7 Maak een dromedarisrit door **La Palmeraie** > p. 98
- 8 Ga modern shoppen in **Carre Eden** > p. 53
- 9 Langs duizenden winkeltjes dwalen in **Souk Smarine** > p. 32
- 10 **Place Rahba Kedima**: gezellig pleintje midden in de souks > p. 22

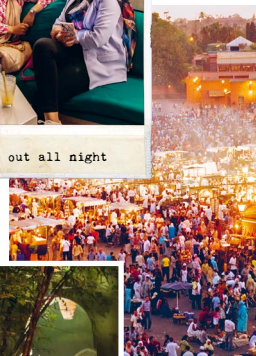
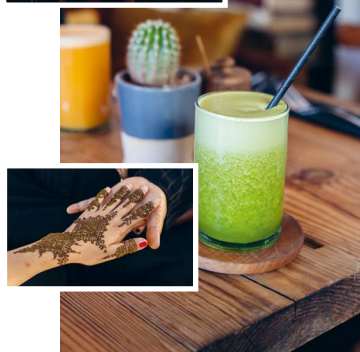




TOP 10

AVONDJE UIT

- 1 Lekker aan de bar hangen bij **68 Bar a Vin** > 68 Rue de la Liberté
- 2 Eet/dans in **Le Comptoir Darna** > Avenue Echouhada, Hivernage
- 3 Nachtclub in oud theater **Theatro** > Rue Ibrahim el Mazini, Casino de Marrakech (Hotel Es Saadi)
- 4 Dansen bij **Club 555** > Boulevard Mohammed VI (Hotel Ushuaia)
- 5 Cocktails: **Kabana** > 1 Kissariat Ben Khaled R'mila, Rue Fatima Zahra
- 6 Shishalounge en restaurant bij **Azar** > Rue de Yougoslavie
- 7 Cultureel avondje in **Café Clock** > 224 Derb Chtouka
- 8 **La Pergola Jazzclub** > 7/8 Derb Chaabane, Riad Zitoun Lakdim
- 9 Eten en dansen bij **Bo-Zin** > 3,5 km Route de l'Ourika
- 10 Danscafé **Mama Afrika** > Rue Oum Errabia



ROUTEBESCHRIJVING 1 (ca. 5,7 km)

Begin je dag met een lekker ontbijtje **1**. Loop over Place Djemaa El Fna **2** en ga links van de Kharbouch-moskee Souk Smarine **3** in. Of ga rechtsaf naar Rue Derb Dabachi, waar je vóór de houtbewerkers **4** linksaf Rue Rahb El Biadyne in gaat om te shoppen **5** **6** **7**. Volg deze straat tot je links het sfeervolle Place Rahba Kedima **8** **9** **10** ziet. Voor een pauze kies je linksachter op het plein het linker steegje **11**. Voor modern handwerk volg je dit steegje tot bijna het einde en ga dan een straatje rechts in **12**. Loop terug en ga rechts langs het plein en sla linksaf. Rechts vind je fijne dakterrassen **13** **14**. Volg de weg tot je bij de groentemarkt komt **15**. Ga op de T-splitsing rechts en weer rechts voor tapijten **16**. Of sla linksaf voor de lunch **17**. Ga dan naar rechts, de steeg Kaât Benahid in. Volg de weg door de woonwijk en ga voor moskee Eloussta linksaf voor het museum **18**. Ga op de T-splitsing rechts voor een literaire en vegan stop **19** of fotografie **20**. Of reserveer een romantisch diner **21** **22**. De weg slingert linksom langs Dar Bellarj **23** en de Koranschool tot Place Ben Youssef **24**. Neem daar tegenover de Koubba de weg links van de moskee, volg de bocht naar rechts. Ga rechtdoor op het 'kruispunt'. Na een scherpe bocht naar rechts zie je links een oude fontein **25**. Voor een bezoek aan Le Musée du Parfum **26** neem je de eerste straat links en dan het tweede steegje links. Loop daarna terug naar het 'kruispunt' en ga rechtsaf Rue Amsafah in. Les je dorst **27** en ga shoppen **28** **29**. Loop verder tot de twee poorten. Neem de rechter voor een bezoek aan Zaouia Sidi Abdel Aziz **30** en de linker voor een maaltijd in een binnentuin **31**. Ga dan rechtsaf. Je komt uit op Souk Cherifia waar je alvast een tafel kunt reserveren voor vanavond **32**. Verlaat de Galerie Cherifia. Ga tweemaal rechts en houd daarna links aan voor de Souk des Teinturiers **33**. Ga rechts om uit te komen op het Mouassine-plein. Voor het Musée de la Musique **34** neem je de Derb el Hamam links op het pleintje. Of verlaat het plein via het straatje links achterin. Ga meteen weer linksaf richting een geheime tuin **35**. In het eerste steegje rechts kun je je ontspannen **36** **37**. Vervolg Rue Mouassine, vol winkeltjes, tot je de soeks verlaat via een poortje en uitkomt op Place Bab Ftouh. Sluit af op Place Djemaa El Fna.

ROUTE 1

MEDINA-NOORD

OVER DE ROUTE

Deze afwisselende wandeling laat je de soeks en de oude medina in volle glorie beleven. Je komt langs veel leuke eetgelegenheden en mooie terrassen, waar je even kunt ontsnappen aan de drukte. Het leven komt pas laat op gang (vanaf 10.00 uur), maar de winkels blijven meestal open tot 20.00 uur. Rondom Place Djemaa El Fna blijft het tot 23.00 uur sfeervol.

DE WIJKEN

In de **medina** van Marrakech draaien je zintuigen overuren. Er is zó veel te zien dat je de eerste dag waarschijnlijk nauwelijks honderd meter ver komt. Gun jezelf de tijd en geniet van deze typisch Arabische markt. Van handgemaakte kleden, tassen en Marokkaanse sloffes (*babouches*) tot fijn gedecoreerd houtwerk en keramiek: in de soeks zijn oude ambachten nog springlevend. Zo heb je de soek van de wolverters (*teinturiers*), zadelmakers (*serrajine*), timmerlieden (*nasserine*) en de leerlooierijen (*tanneries*).

Place Djemaa El Fna laat zich moeilijk ergens mee vergelijken. Het plein heeft al sinds de begindagen, ruim duizend jaar geleden, een functie als ontmoetingsplaats tussen Oost en West. Karavanen brachten handelswaar uit heel Afrika mee voor Europa en vice versa. De handel trok weer muzikanten en verhalenvertellers aan. En nog steeds komt er een bonte stoet artiesten samen. Dwaal rond op **Place Rahba Kedima** tussen de kruiden- en specerijwinkels. Tegen elke kwaal is hier een middeltje te koop.

Ook voor kunst en cultuur kun je in de medina terecht. Verschillende galeries en culturele centra tonen moderne kunst, zoals **Dar Bellarj**. In **Maison de la Photographie** vind je juist veel historisch materiaal. Maar echt indrukwekkend zijn de oude paleizen in de stad en ook de Koranschool **Medersa Ben Youssef** is bijzonder. Achter een muur in een smal straatje vind je deze beroemde school,

waar in de hoogtijdagen zo'n achthonderd leerlingen verbleven. Voor de meeste panden en riads in de medina geldt: ze lijken klein, maar achter de gevels gaan prachtige huizen schuil. Probeer zeker eens zo'n riad vanbinnen te bekijken, of beter nog: er te logeren. Deze typische woningen met binnentuin zijn tegenwoordig vaak in gebruik als bed & breakfast.

WEINIG TIJD? DIT ZIJN DE HOOGTEPUNTEN:

PLACE DJEMAA EL FNA + LE JARDIN SECRET + MAISON DE LA PHOTOGRAPHIE + PLACE RAHBA KEDIMA + SOUK DES TEINTURIERS



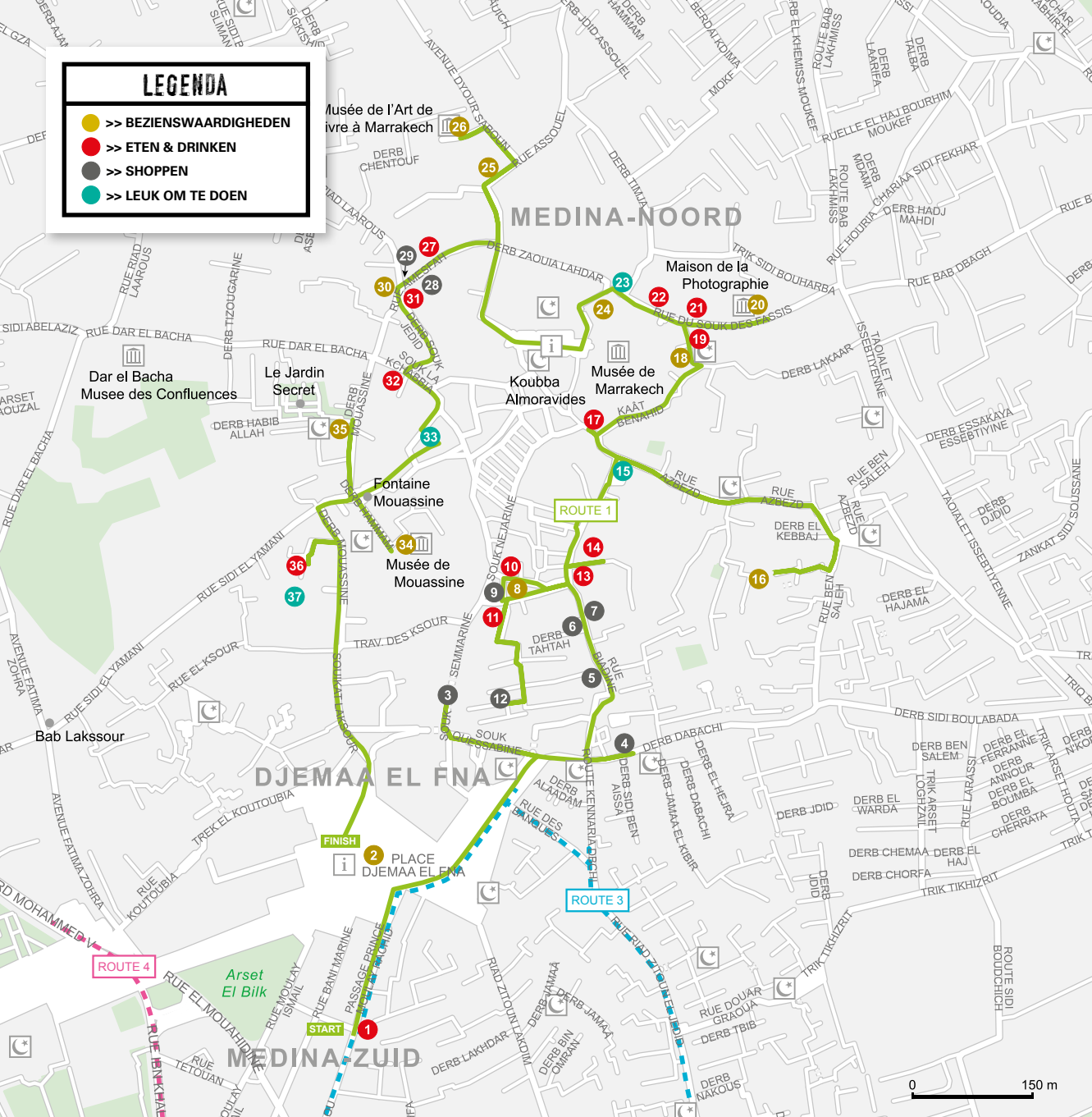
MEDINA-NOORD

- 1 Pâtisserie des Princes
- 2 Place Djemaa El Fna
- 3 Souk Smarine
- 4 Houtbewerkers
- 5 Bob Magic Music
- 6 Art Ouarzazate
- 7 Lahandira
- 8 Place Rahba Kedima
- 9 Bloom Boutique
- 10 Café des Épices
- 11 Nomad
- 12 Riad Yma
- 13 Shtatto
- 14 L'Mida
- 15 Groentemarkt Place Sidi Ishak
- 16 Musée Boucharouite
- 17 Kafé Merstan
- 18 Le Musée Orientalist
- 19 World Storytelling Cafe
- 20 Maison de la Photographie
- 21 Le Foundouk
- 22 Le Trou au Mur
- 23 Dar Bellarj
- 24 Medersa Ben Youssef / Koubba
- 25 Fontein Chrob ou Chouf
- 26 Le Musée du Parfum
- 27 Atay
- 28 We Are Concept Store
- 29 Sarah Maj
- 30 Zaouia Sidi Abdel Aziz
- 31 Le Jardin
- 32 Terrasse des Épices
- 33 Souk des Teinturiers
- 34 Musée de la Musique
- 35 Le Jardin Secret
- 36 Dar Cherifa
- 37 Le Bain Bleu

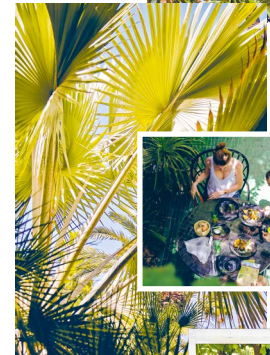


LEGENDA

- >> BEZIENSWAARDIGHEDEN
- >> ETEN & DRINKEN
- >> SHOPPEN
- >> LEUK OM TE DOEN



TOP 10 **TUINEN**



- 1** **Le Jardin Secret** is een gerenoveerde paleistuin > p. 26
- 2** **Jardin Majorelle**, bekend van de knalblauwe villa > p. 42
- 3** Kunsttuin **Anima Garden** is leuk met kinderen > Douar Sbiti Ourika
- 4** **Nectarome Ourika** is een bio-aromatische tuin > l'Tnine Ourika, Douar el Haddad
- 5** In het **Menarapark** vind je de oudste tuinen van de stad > p. 82
- 6** **Park Lalla Hasna** bij Koutoubia > Avenue Mohammed V
- 7** Werelderfgoed **Agdal Gardens** > Route des Remparts
- 8** Avond: **Jnane el Harti** > Avenue du President Kennedy, Guéliz
- 9** Tuinderij **Cactus Thiemann** > 10 km Route de Casablanca
- 10** Cyberpark **Arsat Moulay Abdessalam** > Boulevard Mohammed V



BEZIENSWAARDIGHEDEN

② **Place Djemaa El Fna** is een van de grootste en beroemdste pleinen van Noord-Afrika. Zodra de avond valt, komen de verhalenvertellers, muzikanten en slangenbezweerders tevoorschijn. De lucht vult zich met rookwalmen en etensgeuren uit de vele eetstalletjes. Schuif aan voor een kom *harira* (linzensoep) of een stukje schapenkop. Deze ontmoetingsplaats tussen Oost en West is niet alleen populair bij buitenlandse toeristen, maar ook bij de lokale bevolking. Het blijft er altijd tot middernacht gezellig druk, 's zomers zelfs tot later.

place djemaa el fna

⑧ **Place Rahba Kedima**, het 'oude plein', is een belangrijke spil in de medina. Vroeger werden hier slaven verhandeld, tegenwoordig zitten er kruiden- en specerijenwinkels, waar je van alles voor je persoonlijke verzorging kunt krijgen, zoals zwarte hamamzeep en een middel tegen snurken. Luister naar de vakkundige uitleg in zo'n *pharmacie berbère*, waar ze tegen elke kwaal wel een middelje hebben. Midden op het plein verkopen oude vrouwtjes zelfgebreide, bontgekleurde mutsen of rieten hoeden, afhankelijk van het jaargetijde.

place rahba kedima

⑩ In een traditionele *Dar* huist het **Musée Boucharouite**. Hier vind je hedendaagse kunst van Berber vrouwen, kunstzinnige tapijtjes die zijn gemaakt met resten van kleding. Sommige tapijtjes doen niet onder voor een Miró of Mondriaan. Ze tonen bijvoorbeeld bloemenvelden, een portret of de kruidensoeks. Op het dakterras kun je smakelijke *tapas berbère* eten.

107 derb el cadì, lacollectionberbere.com, open ma-za 9.30-18.00, aug gesloten, entree 40 dh

⑱ **Le Musée Orientalist** is een klein museum in een prachtig gerestaureerde 17e eeuwse riad. Verspreid over twee verdiepingen vind je schilderijen van bekende oriëntalist, zoals Jacques Majorelle. Je vindt er zelfs werk van Salvador Dalí. Ook staan er sierlijke gebruiksvoorwerpen, denk aan vazen in het blauw van Fes. Op het dakterras kun je je bezoek afsluiten met een drankje.

5 derb el khamsi, [kaat benahid, theorientalistmuseumofmarrakech.business.site](http://theorientalistmuseumofmarrakech.business.site), open dagelijks 10.00-19.00, entree 60 dh, combiticket met macma 100 dh





⑳ Als je van oude fotografie houdt, breng dan zeker een bezoek aan **Maison de la Photographie**. De collectie bestaat uit zo'n vijfduizend oude foto's van Marokko (1870-1950), waarvan er per tentoonstelling ongeveer honderd te zien zijn. Daarnaast draait hier doorlopend de eerste kleurenfilm uit het Atlasgebergte (1957). Je kunt er ansichtkaarten en posters met oude Arabische foto's kopen. 46 rue ahal fes, maisondelaphotographie.ma, open dagelijks 9.30-19.00, entree 50 dh

㉔ De **Medersa Ben Youssef**, gebouwd in 1570, is een van Marokko's mooiste Koranscholen en een meesterwerk binnen de oosterse architectuur. Op zijn hoogtepunt huisvestte de school ongeveer achthonderd studenten. Neem ook een kijkje op de binnenplaats, deze is prachtig versierd met cederhout, marmer en tegelwerk. Het nabijgelegen badhuis, de **Koubba**, is het enige overgebleven gebouw dat Almoravide-architectuur uit de 12e eeuw toont. Ontdek ook de florale decoratieve elementen, uniek voor die periode.

[place ben youssef, visitmarrakech.com/en/place/mederse-ben-youssef/](http://placebenyoussef.visitmarrakech.com/en/place/mederse-ben-youssef/), open dagelijks 9.00-18.00, entree 40 dh

㉕ De **fontein Chrob ou Chouf** is gebouwd in de 16e eeuw, tijdens het bewind van de Saäidische sultan Ahmed El Mansour. De fontein staat sinds 1985 op de Werelderfgoedlijst van Unesco. Een van de inscripties op het fries boven de fontein nodigt de passant uit om te drinken en te kijken, in het Arabisch *chrob ou chouf*. De fontein is nog steeds in gebruik, soms zelfs voor de dagelijkse wasbeurt.

rue bab taghzout, vlak bij rue assouel

㉖ De charismatische parfummaker en botanicus Abderrazzak Benchaâbane ontwierp in 2002 zijn eerste parfum, op verzoek van modeontwerper Yves Saint Laurent. Hij ontwikkelde daarna parfums met klinkende namen zoals *Soir de Marrakech*, *Désir d'Orient* en *Ambre Nomade*. Nu heeft hij **Le Musée du Parfum** er volledig aan gewijd. Je kunt hier je eigen parfum samenstellen. En vergeet niet in deze aangename riad een theepauze in te lassen.

2 derb chérif, lemuseeduparfum.com, open dagelijks 9.00-17.30, entree 40 dh, eigen parfum ontwerpen 400 dh

㉓ Behalve in Allah geloven de meeste Marokkanen ook in heiligen: *marabouts*. Alleen al in Marrakech worden er zeven vereerd, in rijkelijk versierde graftombes (*zaouia's*), zoals ook **Zaouia Sidi Abdel Aziz**. De inwoners komen hier om hun verlangens kenbaar te maken, offers te brengen en te bidden. Sidi Abdel Aziz wordt wel de 'heilige van de zijde' genoemd, omdat hij voor zijn spirituele leven een zijdekoopman was. Bekijk de mooie poort om het hoekje of gluur door het raampje naar binnen.

derb sidi abdel aziz

㉔ Dat je eeuwen geleden al op speciale plekken kon overnachten in Marrakech, bewijst het **Musée de la Musique**. Dit bijzondere gastenverblijf uit de 17e eeuw is zorgvuldig gerestaureerd en onlangs opengesteld voor publiek. Naast de prachtige architectuur van het opkamertje, kun je hier kennismaken met de verschillende muzieksoorten en -instrumenten die Marokko's culturele erfgoed bepalen. Een genot voor oog én oor. Er worden ook muziekkavonden georganiseerd.

4 derb el hammam, mouassine, museedelamusique.ma, open dagelijks 10.00-18.00, muziekkavonden ma, wo, vr 19.00 (100 dh), entree 40 dh



35 De tuinen van **Le Jardin Secret**, die bij een 16e-eeuws paleis horen, zijn in 2019 in ere hersteld. De eerste tuin als je binnenkomt, is een exotische tuin, met geïmporteerde plantensoorten. De achterste tuin is de grootste. Deze traditionele Islamitische tuin herbergt alle planten die worden genoemd in de Koran: palmbomen, olijfbomen en sinaasappelbomen. Zij zorgen voor heerlijke verkoeling. Vanuit de toren heb je een mooi overzicht. Ook de uitleg over het eeuwenoude irrigatiesysteem van Marrakech is erg interessant.

121 rue mouassin, lejardinssecretmarrakech.com, open dagelijks 9.30-18.30, entree 80 dh

ETEN & DRINKEN

1 Begin je dag met een ontbijtje tussen de locals bij **Pâtisserie des Princes**. Het is moeilijk kiezen uit de croissantjes en *petits pains au chocolat*. Dat je deze heerlijkheden hier allemaal vers kunt eten, is te danken aan de Franse periode, van 1912 tot 1956.

pass. prince moulay rachid, telefoon +212 524-443033, patisseriesdesprinces.com, open ma-za 7.00-23.00, zo 6.30-23.00, prijs pain au chocolat 5 dh

10 Vanuit **Café des Épices**, dat gerund wordt door een Fransman, heb je een perfect uitzicht op Place Rahba Kedima, het pleintje met de specerijenwinkels en de oude vrouwtjes met hun zelfgebreide mutsen. Binnen zijn vaak exposities van buitenlandse fotografen. De foto's zijn te koop.

75 place rahba kedima, telefoon +212 524-391770, cafesdesepices.ma, open dagelijks 9.00-23.00, prijs broodje vanaf 50 dh

11 Restaurant **Nomad** springt direct in het oog met het fijn gelegen dakterras, uitkijkend op de Place Rahba Kedima en het Atlasgebergte. Hier proef je van de moderne Marokkaanse keuken. Je kunt er de hele dag terecht voor een maaltijd, ook vegetarisch en glutenvrij. Binnen enkele maanden heeft Nomad zich ontwikkeld tot een van de populairste hotspots in de oude medina.

1 derb aarjan, telefoon +212 524-381609, nomadmarrakech.com, open dagelijks 12.00-23.00, prijs 155 dh





⑬ Rooftops zijn het helemaal in Marrakech. Hier ontsnap je aan de drukte van de souks. **Shtatto** heeft een van de hoogste dakterrassen, dus je moet wel veel trappen op. Gelukkig kom je op elke verdieping twee designwinkels tegen, onder andere van designer Hassan Hajjaj en Amine Bendriouch (Couture & Bullshit) en Lup 31. Je kunt yogales volgen op het dak van deze oude Joodse zeeffabriek. Op het menu staan sandwiches, salades en sapjes.

81 derb nkhal, place rahba kedima, telefoon +212 524-375538, insta @shtattomarrakech, open dagelijks 9.00-23.00, prijs sandwich 60 dh

⑭ **L'Mida** is Marokkaans-Arabisch voor 'tafel'. Probeer een tafeltje te krijgen op dit hoogste dakterras van de buurt. Nergens is het uitzicht zo schitterend als hier. De zonsondergang boven de minaretten van Marrakech is indrukwekkend. Het eten, Marokkaanse fusie met een Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse touch, doet daar zeker niet voor onder. Chef-kok Nargisse Bekabbou weet iedereen te verrassen. Zak weg in de groene kussens en geniet van de sfeervolle muziek.

78 bis derb nkhel rahba kedima, telefoon +212 524-443662, lmidamarrakech.com, open dagelijks 12.00-22.30, prijs 120 dh

⑰ Ook voor het dakterras van **Kafé Merstan** moet je flink wat trappen op. Gelukkig kun je de uitgebreide kaart beneden al bestuderen, voor je besluit om hier te gaan eten. Eenmaal boven kijk je uit over de groentemarkt. Het restaurant is bekend om de smaakvolle (hoofdzakelijk) Marokkaanse keuken met tajines, couscous en grillgerechten.

2 rue souk chaaria kaat benahid, telefoon +212 676-921684, kafemerstan.ma, open dagelijks 12.00-22.00, prijs 75 dh

⑲ **World Storytelling Cafe** is het eerste veganistische café van Marrakech. Het is opgericht door de Britse verhalenverteller John Row, die in alle hoeken van de wereld al verhalen heeft verteld. Zijn café is een heerlijke plek. Het eten is eenvoudig en lekker, je komt hier vooral voor de verhalen. Volg live een online-sessie met een van de verhalenvertellers, of ga er gewoon naartoe.

23 route ahl fes, telefoon +212 6-78451893, worldstorytellingcafe.com, open dagelijks 12.00-21.00, prijs harirasoep 35 dh

⑳ Ga voor een romantisch diner naar **Le Foundouk** (de herberg). De inrichting is een mix van Frans-koloniale en Marokkaanse stijl en de drie verdiepingen van deze riad bestaan uit kleine, gezellige nissen. Leuk als je iets speciaals te vieren hebt. Er is een internationale en een traditioneel Marokkaanse kaart. Let op: reserveren is nodig, zeker in het weekend. De keuken sluit al om 21.30 uur, dus zorg dat je er op tijd bent.

55 souk hal fassi, telefoon +212 524-378190, foundouk.com, open ma-di & do-zo 19.00-0.00, prijs 150 dh

㉒ **Le Trou au Mur** ('het gat in de muur') heeft met uit de muur eten niet zo veel te maken. Dit is een chic restaurant, dat uitermate geschikt is voor een romantische tête-à-tête. De oriëntalistische sfeer wordt hier voortgezet door een selectie van schilderijen aan de muur, gecombineerd met moderne meubels. Bij binnenkomst zie je als eerste de bar: voor velen misschien al een reden om juist hiernaartoe te gaan. De kaart is afwisselend en niet alledaags Marokkaans.

39 derb el farnatchi, telefoon +212 524-384900, letrouaumur.com, open ma & wo-zo 12.00-16.00 & 18.30-0.00, prijs 180 dh



ROUTE 1 > MEDINA-NOORD

27 In **Atay** drink je de heerlijkste thee. In dit arty café kun je ook terecht voor een snelle hap, een lekker broodje en (non-alcoholische) drankjes. Aan de muur hangen wisselende tentoonstellingen en de kleurige accenten in de inrichting en op het dakterrassen zorgen er gegarandeerd voor dat je met goede zin weer naar buiten gaat.

62 rue sisi abdel aziz amesfah, telefoon +212 808-524071, insta @atay_cafe, open dagelijks 11.00-23.00, prijs broodje 55 dh

31 Wist je dat riad in het Arabisch 'binnentuin' betekent? In restaurant **Le Jardin** kun je daar niet omheen. Door een piepklein poortje stap je binnen in een groene oase, waar je onder het getijlp van vogeltjes en de wuivende bomen boven je hoofd heerlijk kunt uitblazen na de drukte van de soeks. Kinderen vermaken zich hier met de groene schildpadden die er rondscharrelen. Op de kaart vind je een ruime keuze aan grillgerechten. Boven vind je een pop-up-designershop in sixties-stijl.

32 souk sisi abdelaziz, telefoon +212 524-378295, lejardinmarrakech.com, open dagelijks 11.00-21.00, prijs 150 dh

32 Een van de meest sfeervolle terrassen van Marrakech waar je kunt genieten van een zwoele zomeravond is **Terrasse des Épices**. Loop in Souk Cherifia (met een paar leuke winkeltjes) naar boven en je bent de drukte van de medina zo vergeten. Onder de lampionnen heb je uitzicht op de verlichte minaret van de Koutoubia-moskee. Hier kom je voor de Marokkaanse en internationale keuken en huisgemaakte patisserie.

15 souk cherifia, telefoon +212 524-375904, terrassedeseepices.com, open dagelijks 12.00-15.30 & 18.30-0.00, prijs dagmenu 120 dh

36 Literair café **Dar Cherifa** is een café, restaurant, bibliotheek, galerie en kunstencentrum ineen. Het is gevestigd in de oudste riad van Marrakech, uit de 16e eeuw. Onder het genot van een kopje thee of koffie kun je hier op je gemak een boek lezen of genieten van de enorme kunstwerken, die uiteraard te koop zijn. Ideaal voor een zen-moment in de drukte van de medina.

8 derb cherfa lakbir, rue mouassine, telefoon +212 524-426550, dar-cherifa.com, open ma-di & do-zo 11.00-23.00, woe 9.00-18.30, prijs koffie 40 dh





SHOPPEN

③ Rondom Place Djemaa El Fna, midden in de medina, vind je allerlei soeks. Deze halfoverdekte kleurrijke marktjes mag je zeker niet overslaan als je in Marrakech bent. De hoofdstraat van de medina is de brede **Souk Smarine**, waar je de mooiste handgemaakte spullen vindt. Afdingen is hier een must, en blijven lachen ook. Zelfs al koop je niets: het is een hele ervaring om in de steeds smallere straatjes door de soeks te dwalen. In de zijstraatjes vind je de ambachtslieden met hun ateliers.

ingang links van de kharbouch-moskee, open dagelijks 9.00-21.00

④ De geur van cederhout komt je in het smalle steegje Rue Derb Dabachi al van verre tegemoet. Hier wordt bijvoorbeeld mooi slabestek gemaakt waar je bij staat. Bewonder de kunsten van de **houtbewerkers**, die met hun tenen even handig zijn als met hun handen.

rue derb dabachi, open dagelijks van de vroege ochtend tot de vroege avond

⑤ Ontdek de muziek van Afrika bij **Bob Magic Music**. Je vindt hier djembés, *darbouka's* (vaastrommels) en *gnaoua-guembri's*, een snaarinstrument dat lijkt op een luit. Zwarte slaven namen het instrument mee uit West-Afrika en ontwikkelden in Marokko een nieuwe muzieksoort, de *gnaoua*-muziek. Afrikaanse ritmes gecombineerd met Marokkaans gezang zorgen ervoor dat de muzikanten in trance raken en zo geesten kunnen uitdrijven.

15 rue rahba lakdima, open dagelijks 10.00-19.30

⑥ Deze winkel oogt wat rommelig, maar herbergt vele schatten. Of beter gezegd: kunstwerkjes. Het assortiment van **Art Ouarzazate** doet barok aan, eclectisch en kleurrijk. Van boho tot seventies, van djellaba's tot *babouches*: je vindt hier van alles. Maak je graag een statement, dan zul je vast slagen in de winkel van Samad en Malek.

15 rue rahba kedima, art-ouarzazate.com, open dagelijks 10.00-19.00

⑦ Je hoeft geen fan van tapijten te zijn om toch even bij **Lahandira** binnen te wippen, al is het maar voor het gebouw. In een oude riad liggen her en der tapijten uitgestald. Het lijkt lukraak, maar eigenaar Ismail toont je subtiel zijn





ROUTE 1 > MEDINA-NOORD

pareltjes. Geen massaproductie hier, maar handgemaakte, unieke tapijten, waaronder vele antieke. De *Vogue* viel er al voor, jij ook?

44 biadine, rue rahba kedima, lahandira.com, open dagelijks 10.00-19.30

⑨ **Bloom Boutique** wordt gerund door de Française Nadège, die in Parijs voor de Nederlandse stijlgoeroe Lidewij Edelkoort werkte. Bloom Boutique ligt niet in een chique Franse winkelstraat, maar midden tussen de kruidenverkopers op Place Rahba Kedima. Naast haar eigen modieuze tassencollectie vind je hier kleding en sieraden van verschillende ontwerpers.

43 place rahba kedima, insta @bloom_marrakech, open dagelijks 11.00-20.00

⑫ Als je van popart-achtige decoratie houdt, dan moet je absoluut een bezoek brengen aan de boetiek **Riad Yima**. De veelzijdige kunstenaar Hassan Hajjaj verwerkt hier traditioneel Marokkaans handwerk met moderne invloeden. Zijn ontwerpen zijn eigentijds en kleurrijk. Bel aan en zijn moeder doet open.

52 derb aarjane, riadyima.blogspot.com, open dagelijks 10.00-19.00

⑳ Deze conceptstore, verdeeld over meerdere etages en ruimtes, werd ooit opgezet door ontwerpersduo Max & Jan. Nadat hun wegen scheidden, besloot het creatieve personeel de zaak voort te zetten. **We Are Concept Store** is het resultaat. Nog even kleurrijk, met vooral design uit Marrakech. Sla het dakterras niet over voor een pauze onder de kleurrijke parasols of duik de interieurafdeling in voor grappige snuisterijen.

14 rue amsefah, insta @we.are_concept, open dagelijks 10.00-19.00, restaurant 10.00-22.00

㉑ Tussen de nieuwe en hippe winkels in de wijk is de boetiek **Sarah Maj** een elegante tegenhanger. Alhoewel de naam anders doet vermoeden, is Sarah Majdi een Marokkaanse ontwerper met roots in Italië. Daar heeft ze naar eigen zeggen ook haar verfijning aan te danken. Haar creaties zijn sensueel, vrouwelijk en kleurrijk.

88 rue amsfah, sarahmaj.shop, open dagelijks 10.00-19.00





ROUTEBESCHRIJVING 2 (ca. 6,6 km)

Begin je wandeling voorbij Place de la Liberté. Ga de Avenue Mohammed V op voor een hapje of drankje **1** **2**. Ga linksaf voor een pauze in het park **3** **4**. Ga rechtsaf richting ontmoetingsplaats Place du 16 Novembre **5**. Of ga links en volg Avenue Hassan II onder de schaduwrijke bomen, richting het Théâtre Royal **6** en het moderne station **7**. Loop terug en neem op de Place du 16 Novembre plaats bij 16 Café **8** voor een taartje, of ga shoppen **9** **10**. Loop verder naar Avenue Mohammed V en proef de koloniale sfeer bij Grand Café de la Poste **11**. Steek weer over naar de rechterkant van de weg en ga net na het Elite Café links om te lunchen op de patio van Entrepotés **12**. Vervolg Rue Tarik Ibn Ziad en loop de patio van Hotel Toulousain op voor wat cultuur bij je drankje **13**. Ga dan rechtdoor voor een speciaal winkeltje en een lunch **14** **15**. Op het kruispunt ga je linksaf Rue de la Liberté in. In het eerste straatje rechts vind je een aantal leuke winkeltjes **16** **17**. Keer terug naar Rue de la Liberté en vervolg je weg. Links zie je het winkelcentrum Carre Eden **18**. In de winkelgalerij rechts, Galerie de la Liberté, vind je een mooie schoenenwinkel **19**. Steek de Avenue Mohammed V over voor kaftans of street chic **20**. Loop rechtdoor op Rue de la Liberté voor lekkere chocolade **21**, een stijlvolle lunch **22**, pizza **23** of een trendy restaurant **24**. Ga links voor accessoires voor in huis **25** of steek rechts over voor tassen **26**. Ga daarna de Rue de Yougoslavie in. Links loop je Passage Ghandouri in voor prachtige designlampen **27**, kaftans **28** en cultuur **29**. Vervolg je weg naar Avenue Mohammed V. Het drukke kruispunt bestaat uit zes wegen. Neem hier eventueel een drankje **30**. Neem de tweede rechts naar Boulevard Mohammed Zerqtouni. Je kunt deze weg, die overgaat in Avenue Yacoub El Mansour, in zo'n twintig minuten helemaal lopen. Maar je kunt natuurlijk ook een *petit taxi* aanhouden **31** naar de Jardin Majorelle. Als je toch loopt: ga bij de koetsjes links naar Rue Yves Saint Laurent voor parfum **32**, leuke souvenirs **33** of een gezonde smoothie **34**. De betoverende Jardin Majorelle **35** is een oase van rust waar je kunt genieten van exotische planten en de prachtige collectie van het museum **36**. In dezelfde straat vind je het Musée Yves Saint Laurent **37**, waar je de dag afsluit.



ROUTE 2

NIEUWE STAD

OVER DE ROUTE

Dit is een vrij lange wandeling, maar je kunt de langere stukken (Avenue Hassan II en Avenue Yacoub El Mansour) eventueel met een taxi doen. Of bezoek de wijk Hivernage apart, met de fiets of een koetsje. De winkels in de Nieuwe Stad zijn vaak 's middags gesloten. Tijd dus voor een uitgebreide lunch. Pas op voor de zon in de zomermaanden: hier is weinig schaduw!

DE WIJKEN

Voor het moderne Marokko moet je naar **Guéliz** en **Hivernage**. Beide wijken liggen buiten de oude stadsmuur en werden rond 1920 aangelegd door de Fransen. Ze vallen direct op door de overzichtelijke indeling. De brede avenues vormen een groot contrast met het doolhof van straatjes in de medina. Hier zul je niet snel verdwalen.

De wijk Guéliz bestaat vooral uit kantoren en winkels. Niet alleen de ruimtelijke indeling maar ook het straatbeeld verschilt hier met de medina, die slechts een halve kilometer verderop ligt. In Guéliz krijg je een goed beeld van het hedendaagse Marokko, waar fastfoodrestaurants en billboards steeds meer oprukken. Vanwege het moderne karakter is downtown Guéliz erg in trek bij de jongere generatie Marokkanen. Ook vind je hier het prachtige **MACMA**, het museum vol met Oosterse cultuur, en het **Théâtre Royal**. In de botanische tuin **Jardin Majorelle** vind je de blauwe villa, ooit eigendom van couturier Yves Saint Laurent.

Avenue Mohammed V is de belangrijkste winkelstraat in Guéliz, voor de écht leuke winkeltjes duik je de zijstraatjes in. Veel van die winkeltjes en galeries zijn in handen van buitenlanders die zich in de stad hebben gevestigd. En die brengen hun eigen gewoontes met zich mee. Afdingen kun je hier bijvoorbeeld wel vergeten.

Vlak bij Guéliz ligt de statige wijk Hivernage. De bewoners rijden hier rond in fourwheeldrives en ontmoeten elkaar in chique cafés en restaurants. Hivernage is tegenwoordig bekend vanwege de dure hotels en nachtclubs, waar regelmatig internationale dj's optreden. Heb je 's avonds nog energie over, dan is dit dé plek om uit te gaan.

WEINIG TIJD? DIT ZIJN DE HOOGTEPUNTEN:

STATION MARRAKECH + JARDIN MAJORELLE + MUSÉE PIERRE BERGÉ DES ARTS BERBÈRES + GRAND CAFÉ DE LA POSTE + 33 RUE MAJORELLE



NIEUWE STAD

- 1 Zeitoun Café
- 2 l'Adresse
- 3 Les Jardins de Guéliz
- 4 Parc El Harti
- 5 Place du 16 Novembre
- 6 Théâtre Royal
- 7 Station Marrakech
- 8 16 Café
- 9 Marwa
- 10 La boutique le 961
- 11 Grand Café de la Poste
- 12 Entrepotes
- 13 Café du Livre
- 14 Atelier 44
- 15 Le Kilim
- 16 Sook Paris
- 17 Michèle Baconnier
- 18 Carre Eden / Diamantine
- 19 Atika / Tesoruccio
- 20 Intensité Nomade
- 21 Jeff de Bruges
- 22 Le Loft
- 23 Mamma Mia
- 24 MY Kechmara
- 25 Some Slow Concept Store
- 26 Lalla
- 27 Yahya Creation
- 28 Kaftan Queen
- 29 MACMA
- 30 Café Atlas
- 31 Wedstrijde petit taxi
- 32 Les Parfums du Soleil
- 33 Rue Majorelle
- 34 My Kawa
- 35 Jardin Majorelle
- 36 Musée Pierre Bergé des Arts Berbères
- 37 Musée Yves Saint Laurent



LEGENDA

- >> BEZIENSWAARDIGHEDEN
- >> ETEN & DRINKEN
- >> SHOPPEN
- >> LEUK OM TE DOEN

LEUK OM TE DOEN

15 De lokale **groentemarkt** op **Place Sidi Ishak** is elke dag een beleving. Hier kopen de inwoners van de medina hun verse groente en fruit in. Wil je een gezonde lunch inslaan of een tussendoortje voor tijdens je wandeling, dan zul je je 'beste' Arabisch naar boven moeten halen, al kom je met wat handen- en voetenwerk ook een eind.

place sisi ishak, open dagelijks van de vroege ochtend tot in de late middag ('s middags is het rustiger)

23 **Dar Bellarj** is eind vorige eeuw begonnen als centrum voor talentvolle kunstenaars, met als doel het promoten van de hedendaagse kunst in Marokko. Er zijn tentoonstellingen te zien van veelbelovende kunstenaars, schilders en fotografen. Ook kun je er demonstraties van kunstenaars bijwonen en genieten van dans-, zang- en theatervoorstellingen.

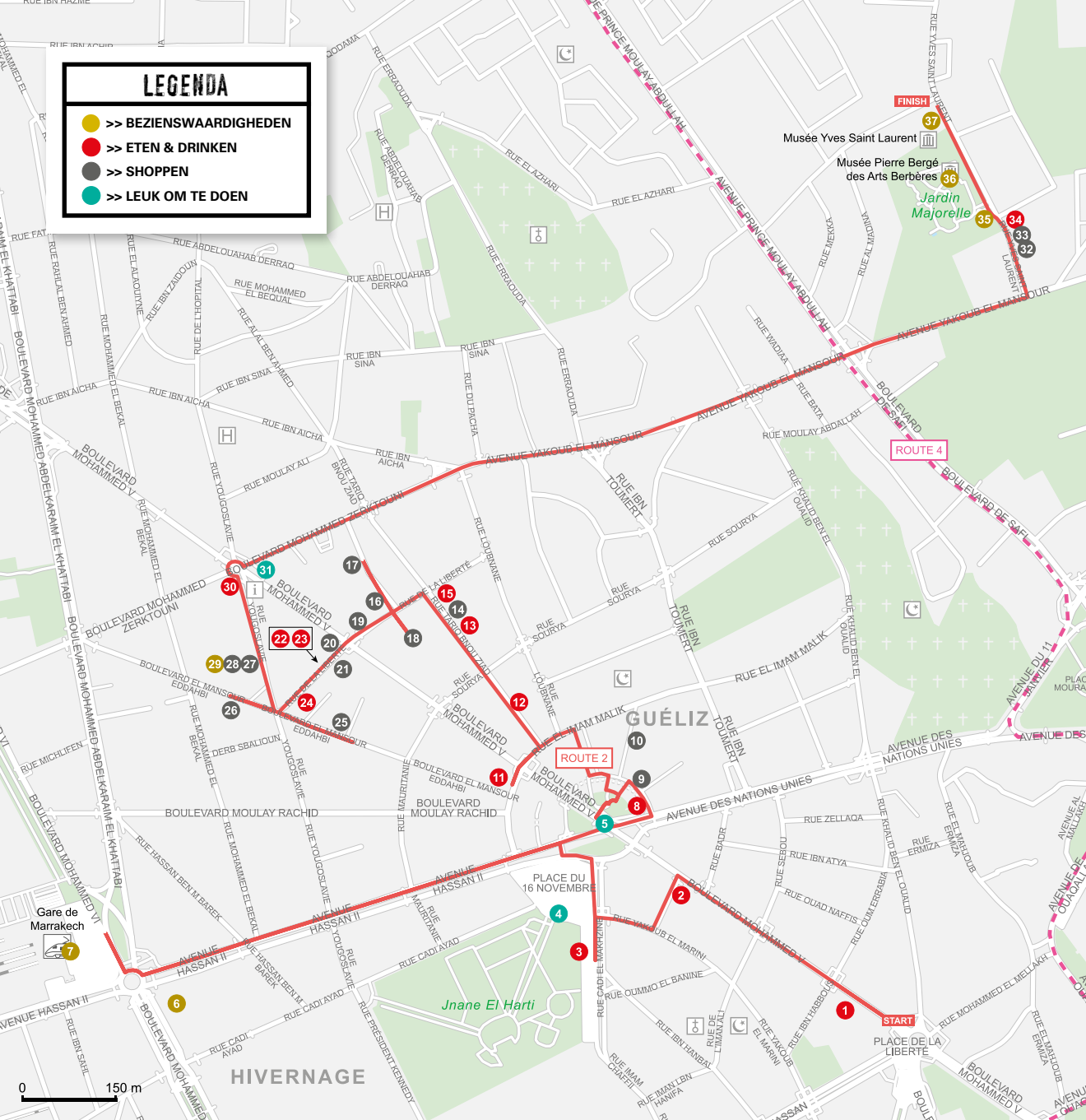
9 toulatat zaouiat lahdar, darbellarj-fondation.com, open ma-za 10.00-18.00, entree gratis, thee 10 dh, koffie 15 dh

33 De **Souk des Teinturiers** (wolververs) herken je aan de strengen gekleurde wol die boven je hoofd te drogen hangen. In sommige steegjes wordt er nog steeds geverfd en geven ze je graag meer uitleg over de gebruikte pigmenten en verfmethodes. Laat je hier een *chec* aanmeten: een lange luchtige sjaal die de Touaregs in de woestijn beschermt tegen zon, wind en zand (en ongewenste blikken). Onderhandelen hoort erbij!

open dagelijks van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat, prijs chec vanaf 50 dh

37 Verscholen achter in een doodlopend steegje vind je **Le Bain Bleu**. In deze stijlvolle hamam kun je terecht voor onder andere een traditionele scrubbeurt met bruine zeep, een oriëntaals bad en een massage met warme stenen. Heel fijn na een lange verkenningstocht in de stad.

32 derb chorfa lakbir, mouassine, le bainbleu.com, open ma-di & do-za 10.00-21.00, wo 10.00-20.00, prijs hamam incl. behandeling 280 dh





BEZIENSWAARDIGHEDEN

⑥ Het **Théâtre Royal** is van buitenaf al een lust voor het oog. Laat je je verleiden tot een concert, neem dan plaats in het openluchttheater met 1200 stoelen. Sinds 2001 neemt dit gebouw, ontworpen door architect Charles Boccara, een belangrijke plek in het culturele leven van Marrakech. Je kunt gratis naar binnen om het theater te bezoeken.

40 avenue mohammed vi, fb @theatremarrakech, open dagelijks 9.00-20.00, entree bezichtiging gratis

⑦ Eind 2008 opende het nieuwe **Station Marrakech** de deuren. En wat voor deuren! De architect liet zich inspireren door de monumentale stadspoorten van de oude medina. Ook het traditionele stucwerk werd verwerkt in een prachtig staaltje moderne Arabische architectuur. Op het uitnodigende dakterras kun je tussen het groen heerlijke fruitcocktails drinken met uitzicht op de vele reizigers.

place haile sellassie, avenue mohammed vi

⑲ In het **MACMA** (Musée d'Art et de Culture de Marrakech) bekijk je de oosterse cultuur, en met name die van Marokko, door de 19e-eeuwse ogen van westerse schilders. Sommigen waren ooit in het Oosten, anderen hadden het van horen zeggen. Harems en weelderige vrouwen prikkelden de fantasie. De bekendste schilder van Marrakech was Jacques Majorelle (van Jardin Majorelle).

61 rue yougoslavie, museemacma.com, open ma-za 9.00-19.00, entree 80 dh

⑳ De beroemde botanische tuin **Jardin Majorelle**, in 1924 aangelegd door de Franse schilder Jacques Majorelle, herbergt een rijke collectie planten, waaronder veel cactussen. De blauwe kleur van de potten en muren wordt majorelleblauw genoemd. De net zo blauwe Villa Saf Saf, in 1980 gekocht door couturier Yves Saint Laurent, valt het meest op. Na zijn dood is er een gedenkteken voor hem opgericht achter in de tuin. Koop je tickets van tevoren om de soms lange rijen te omzeilen.

rue yves saint laurent, jardinmajorelle.com, open open dagelijks 8.00-18.00, entree 120 dh, combiticket musée yves saint laurent, musée pierre bergé des arts berbères & jardin majorelle 220 dh





③⑥ Midden in Jardin Majorelle staan de Imazighen (ofwel berbers) in de schijnwerpers, de oorspronkelijke bewoners van Marokko. **Musée Pierre Bergé des Arts Berbères** is voorzien van alle moderne snuffjes. Zo bewonder je de prachtigste sieraden en kleding onder een fonkelende sterrenhemel, met op de achtergrond traditioneel Berbergezang.

rue yves saint laurent, jardin majorelle, museeerberbere.com, open do-zo 8.00-17.30, prijs 150 dh (combiticket met jardin majorelle)

③⑦ **Musée Yves Saint Laurent** is dé trekpleister van de nieuwe stad. Soms staat er een rij van honderden toeristen. Het museum is een hommage aan wijlen Yves Saint Laurent, de Algerijns-Parijse modeontwerper die zich door Marrakech liet inspireren om kleur in zijn collecties te gebruiken en de stad koos als zijn werk- en woonplek. Ook als je van architectuur houdt, is dit museum een must.

rue yves saint laurent, museeyslmarrakech.com, open ma-di & do-zo 10.00-18.00, entree 100 dh, combiticket musée yves saint laurent, musée pierre bergé des arts berbères & jardin majorelle 220 dh



ETEN & DRINKEN

① Bij **Zeitoun Café** in Guéliz nodigen de kleurrijke, fluweelzachte stoelen je meteen uit. Laat je bedienen door een ober met een glinsterende fez op zijn hoofd. Geniet hier van een ontbijt voor een leuke prijs. Later op de dag schuif je aan voor een snack of cocktail. Ook fijn met kinderen.

213 avenue mohammed v, telefoon +212 524-439560, zeitouncafe.com/zeitoun-cafe-gueliz, open dagelijks 9.00-1.00, prijs ontbijt 45 dh

② Vlei neer op het grote terras van **l'Adresse** op een van de bordeauxrode stoelen achter de kletterende fonteintjes. Uit de speakers klinkt loungemuziek. Het publiek varieert van jonge Marrakchi en zakenlui tot welgestelde Franse toeristen. Onder de moderne overkapping is veel schaduw en frisse cocktails sieren de kaart. Of bestel een internationale lunch of uitgebreid ontbijt.

1 villa atar, avenue mohammed v, telefoon +212 524-433261, insta @groupeadresse, open open dagelijks 7.00-2.00, prijs clubsandwich 60 dh



③ Genieten van de rust met je hoofd onder de bomen en bloemen van Parc El Harti – het is vechten om een plaatsje in de binnentuin van **Les Jardins de Guéliz**. De lunchformule is immens populair bij het personeel van omliggende kantoren en de Franse expats. Eet eerst zo veel als je wilt van het saladebuffet. Kies daarna een van de acht hoofdgerechten (enkele van de vaste kaart en enkele dagspecialiteiten) en sluit af met een dessert naar keuze.

rue oued markhazine, telefoon +212 524-422122, fb @les.jardins.de.gueliz, open ma-za 12.00-14.30 & 19.30-23.00, prijs lunchmenu 100 dh

⑧ Het terras van **16 Café** is populair bij liefhebbers van ‘kijken en bekeken worden’. Zoek een plekje onder de parasols en neem vooral alle tijd, want op het plein is altijd wel iets te zien. Op deze centrale plek kun je de hele dag blijven hangen, van het ontbijt naar de koffie met heerlijke taartjes en van de lunch tot en met de borrel en het diner. Maar al dat lekkers kan ook to go.

place du 16 novembre marrakech plaza, telefoon +212 524-339670, 16cafe.com, open dagelijks 7.00-0.45, prijs ontbijt vanaf 35 dh

⑪ Ooit was **Grand Café de la Poste** een hotel aan een stoffige zandweg. Nu is dit het middelpunt van de drukbezochte wijk Guéliz. De reizigers hebben plaatsgemaakt voor zakenlieden, toeristen en winkelend publiek. Op het centraal gelegen terras geniet je uitgebreid van de flanerende voorbijgangers. Wie meer verkoeling zoekt, kan terecht op de koloniale veranda.

40 boulevard el mansour eddahbi, telefoon +212 524-433038, grandcafedelaposte.restaurant, open open dagelijks 9.00-0.00, prijs koffie 25 dh, lunch vanaf 150 dh

⑫ Probeer een plekje te bemachtigen op een van de loungebanken op de overdekte patio van **Entrepotes**. Zit het vol? Niet getreurd, ook binnen kun je prima zitten. 's Avonds schuif je hier gezellig aan voor tapas met een bijpassend wijntje. Aan de mooi opgemaakte borden zie je dat de koks aandacht hebben besteed aan hun gerechten, die geïnspireerd zijn op de Franse keuken.

62 rue tarik ibn ziad, telefoon +212 524-430539, insta @entrepotesmarrakech, open dagelijks 18.00-2.00, prijs menu 130 dh

⑬ Op de patio van Hotel Toulousain vind je **Café du Livre**. Hier geniet je van een drankje met een goed boek. Op de eerste verdieping vind je een keur aan



boeken en tijdschriften, van leftovers uit diverse hotels tot de nieuwste uitgaven. De meeste boeken zijn in het Frans of Engels, maar soms vind je er ook één in het Nederlands. Heb je je boek nog niet uit, dan kun je er ook lekker blijven eten. Vrijdag en zaterdag zijn er bovendien live gitaaroptredens.

44 rue tarik ibn ziad, hotel toulousain, telefoon +212 524-446921, fb @cafedulivre Marrakech, open ma-vr 11.00-0.00, za 9.30-21.00, prijs tapas vanaf 25 dh

⑮ Dat tapijtjes niet altijd ouderwets en tuttig zijn, bewijst restaurant **Le Kilim**. De industrieel aandoende loft met gietbetonnen vloer wordt opgevrolijkt door kussens gemaakt van rode tapijten, die de naam aan het restaurant gaven: *kilim*. Zowel de inrichting als de kaart toont een combinatie van authentiek Marrakech met een moderne touch. Schuif, onder het goedkeurend oog van wijlen koning Mohammed V (mét rode fez op zijn hoofd), aan voor een uitgebreid ontbijt of bestel later op de dag een drankje van de wijnkaart. Er is genoeg keuze voor vegetariërs.

hoek tariq ben ziad & rue de la liberté, no. 36, telefoon +212 524-446999, lekilim.com, open dagelijks 8.00-23.00, prijs 120 dh



22 **Le Loft** doet denken aan een oude fabriekshal met bakstenen muren, maar kondigt zichzelf aan als de eerste bistro van Marrakech met een New Yorkse sfeer. Je kunt er heerlijke Franse specialiteiten eten en afsluiten met een thee of koffie *gourmande*. Goed om te weten: het is een van de weinige restaurants die open zijn op zondagmiddag in Guéliz. Ze bezorgen ook aan huis (of in je hotel).

18 ru de la liberté, telefoon +212 524-434216, restaurant-loft.com, open dagelijks 12.00-23.00, prijs 175 dh

23 Heb je genoeg van de tajines en couscous, dan is **Mamma Mia** een lekker alternatief. Hier eet je uiteraard Italiaans. De rood-wit geblokte tafelkleedjes, parketvloer en hoge banken maken het een sfeervolle plek om te zitten. Denk daar nog een steenovenpizza bij die voor je neus wordt gebakken en de avond kan niet meer stuk.

18 rue de la liberté, telefoon +212 524-434454, restaurant-mammamia.com, open dagelijks 12.00-23.30, prijs pizza & pasta 75 dh

24 **MY Kechmara** is een restaurant, café en galerie ineen. Regelmatig zijn er exposities van Marokkaanse schilders en fotografen. Op vrijdagavond is er livemuziek en op woensdagavond draait er een dj. Het interieur is licht en fris, met hoge barkrukken en kuipstoeltjes uit de jaren 70. Je kunt hier terecht voor de Franse keuken. Een voordeel: het is niet supertoeristisch. Vraag naar een plekje op het dakterras voor mooi uitzicht.

3 rue de la liberté, telefoon +212 524-422532, my-kechmara.business.site, open dagelijks 8.30-0.30, prijs 110 dh

30 Een gebouw met geschiedenis, dat is **Café Atlas**. Het werd gebouwd in de jaren 40, in de Franse koloniale tijd. In die tijd was het een van de hotspots van de stad. Na de volledige restauratie in 2012 is het een comfortabele plek geworden in art-decostijl, dat niets aan charme heeft ingeboet. Vanaf het terras kun je heerlijk genieten van het drukke straatleven tijdens je kopje koffie of thee.

place abdel moumen, avenue mohammed v, telefoon +212 524-448888, open dagelijks 8.00-0.00, prijs kopje koffie 15 dh



34) Dorstig geworden van je ontdekkingstocht? Bij **My Kawa** kun je je dorst lessen met een heerlijke smoothie, bereid met puur fruit, zonder toegevoegd suiker of water. Klinkt dat iets té gezond? Laat je dan verleiden door een van de huisgemaakte gebakjes of macarons. Ook voor lunch en diner zit je hier fijn, op het terras buiten of aan een van de vier tafeltjes binnen.

34 rue yves saint laurent, telefoon +212 524-310016, open dagelijks 8.00-20.00, prijs smoothie 25 dh

SHOPPEN

9) 100% Marokkaanse *street fashion* vind je bij **Marwa**. Met 56 winkels in Marokko heeft ontwerper Karim Tazi na twee decennia een serieuze plek weten te veroveren tussen de grote merken. Gesluierd of ongesluierd, voor elke jonge Marokkaanse vrouw is er in zijn collectie wel iets leuks en betaalbaars te vinden. place du 16 novembre, marwa.com, open dagelijks 11.00-20.00

10) Glitters, pailletten, veertjes, een diep décolleté, ultrakort of een flinke split... **La boutique le 961** heeft het allemaal. De cijfercombinatie verwijst naar het kengetal van Libanon, waar deze glamourboetiek begon. Maar tegenwoordig kun je ook in Marrakech terecht voor een jurkje waar je prinses en sjeiks mee kunt verleiden. Laat je budget dat (nog) niet toe, begin dan met een opvallend accessoire.

marrakech plaza, boutique c4, place du 16 novembre, laboutique961.com, open dagelijks 10.30-13.00 & 15.00-20.30

14) Conceptstores zijn helemaal in de mode in Marrakech. **Atelier 44** is een kleine, maar fijne winkel. De winkel ligt verscholen achter het gigantische winkelcentrum Carre Eden. Eigenaresse Ouafae geeft je graag persoonlijk advies over alles wat met schoonheid en design te maken heeft. Je kunt hier terecht voor een beautybehandeling (bijvoorbeeld een massage of manicure), maar je vindt er ook elke maand een nieuwe selectie van de mooiste kledingontwerpen van Marokkaanse merken zoals Kaftan Queen, Art/c en My Kilim Shop.

44 rue tarik ben ziad, insta @atelier44marrakech, open ma-za 10.00-20.00





16 **Sook Paris** is een conceptstore voor groot en klein. De kinderpyjama's met dromedarissen zijn superschattig en de accessoires en huisdecoratie *handmade in Marrakech* zijn minstens zo leuk om naar te kijken. Vrolijke tapijten en kleurrijke rieten manden steken mooi af tegen de strakke witte muren, met nissen die hun inspiratie vonden in de grotten van de Berbers. Je kunt je peuter/kleuter in een hoekje aan een tekentafel installeren, terwijl je zelf op je gemak rondsnuffelt.

rue de vieux marrakchi, sook-paris.com, open ma-za 10.00-19.00

17 Française **Michèle Baconnier** reist graag de wereld over. De ideeën die ze tijdens haar reizen opdoet, gebruikt ze in de creaties en ontwerpen voor haar winkel. Als stylist heeft ze inmiddels vele woningen ingericht en ze heeft naam gemaakt in Marrakech, Parijs en Saint-Tropez. In Frankrijk heeft ze ook twee winkels.

12 rue des vieux marrakchis, michele-baconnier.net, open zomer ma-za 9.30-13.00 & 16.00-19.00, winter ma-za 9.30-13.00 & 15.00-19.00



18 Midden in Guéliz verrijst het winkelcentrum **Carre Eden**. Naast alle grote Europese ketens (zowel op mode- als op voedselgebied) vind je hier enkele Marokkaanse merken, zoals **Diamantine**. Alle kaftans en gewaden van dit merk zien er traditioneel Marokkaans uit, maar zijn tegelijkertijd heel draagbaar en vooral betaalbaar. De collecties zijn modieus en kleurrijk en er is ook een mannencollectie. Als je wilt integreren, is dit de juiste plek om je passende outfit te kopen.

nr b42 carre eden, boulevard mohammed v, diamantine.ma, open open ma-do & zo 9.00-22.00, vr-za 9.00-23.00

19 Bij **Atika** vind je mooie Italiaanse schoenen, gemaakt in Marrakech. Je bent verzekerd van goede kwaliteit en de laatste modellen. Kinderafdeling **Tesoruccio** bevindt zich aan de achterkant van de winkel, met een ingang via de galerie aan de zijkant. Was je nog op zoek naar zilveren mini-*babouches* van leer, dan moet je hier zijn.

34 rue de la liberté, atika-marrakech.com, open ma-vr 9.00-13.00 & 15.00-19.30, zomer 15.30-20.00, za 9.00-19.30





20 In haar winkel **Intensité Nomade** laat stylist Frederique Birkemeyer het beste van zichzelf zien. Op de benedenverdieping vind je de 'collectie caftan'. Voor het oosterse gevoel laat je jezelf kleden in een van de schitterende kaftans gewaden of hemdje. Geen feestje in het vooruitzicht? Een leuk chic bloesje om in Hivernage mee rond te wandelen vind je hier ook.

139 avenue mohammed v, intensite-nomade.com, open ma-za 9.30-13.30 & 16.00-20.00

21 Fijnproevers moeten zeker naar **Jeff de Bruges**. Hier kun je terecht voor de beste chocolade van de stad. Vanbuiten ziet de winkel eruit als een ouderwets snoepwinkeltje, vanbinnen als Sjakies chocoladefabriek. De Fransman Philippe Jambon begon deze franchiseketen ooit met een chocoladefabriek in het Belgische Brugge.

17 rue de la liberté, jeff-de-bruges.com, open ma-za 9.00-19.30, zo 11.00-18.00

25 **Some Slow Concept Store** is een initiatief van de Franse designers Noemi en Mathilde. Hier vind je kunstige krukjes, glaswerk, kussens en tapijten en je kunt een rieten tas naar eigen ontwerp samenstellen. Als je klaar bent met shoppen, is er een fijne binnentuin om biologisch te brunchen.

76 boulevard edhabi, someslowconcept.com, open dagelijks 10.00-19.00

26 Alle accessoires bij **Lalla** worden ontworpen door... Lalla, ofwel mevrouw. Dat is de liefkozende bijnaam waarmee de Franse eigenaresse wordt aangesproken. De tassen, portemonnees en kettingen en andere spullen worden in Marokko met de hand gemaakt. Ze combineert vrolijke stoffen vaak met leer. Hier moet je zijn voor een leuke kleurrijke tas van goede kwaliteit.

35 boulevard el mansour eddahi, shoplalla.com, open ma-za 10.00-19.00

27 De lampen van Yahya zijn wereldberoemd. De ontwerper is een vakman, die al jaren schitterende, geraffineerde lampen maakt. Hij wordt tegenwoordig door menig interieurdesigner gevraagd voor zijn zeer verfijnde producten. In de winkel **Yahya Creation** vind je een kleine selectie van zijn werk. De winkel is onopvallend aan de buitenkant, maar speciaal vanbinnen.

61 rue de yougoslavie, passage ghandouri, magasin 49-50, yahya-group.com, open ma-za 9.30-13.00 & 15.00-19.00



28 **Kaftan Queen** ligt wat verscholen in de Passage Gandhourri in Guéliz. De etalage is net zo chic als de naam. Dit doet vermoeden dat de kaftans die ze hier verkopen niet voor ieders budget zijn weggelegd, maar je koopt hier al een kaftan vanaf 600 dirham. De stoffen en snit zijn van goede kwaliteit. Er is ook een meisjescollectie.

61 rue yougoslavie, 41 passage ghandouri, kaftanqueen.online, open ma-za 10.00-19.00

32 Bij **Les Parfums du Soleil**, net buiten Jardin Majorelle, krijg je al een voorproefje van de sfeer in de tuinen. In deze kruising tussen een galerie en een parfumhuis steekt het majorelle-blauw mooi af tegen het houten interieur met een prachtig bewerkt plafond. Naast de catalogus van de schilder Jacques Majorelle vind je hier alle parfums van Abderrazzak Benchaâbane, die jarenlang voorzitter was van de Jardin Majorelle. Neem de geur van Marokko mee naar huis. Wat dacht je van een geurtje met de naam Jardins du Maroc, of Les matins bleus d'Agadir?

5 rue yves saint laurent, benchaabane.com, open dagelijks 9.00-19.00



ROUTEBESCHRIJVING 3 (ca. 6,1 km)

Begin je wandeling met een vers sapje **1** of een koffie verkeerd **2** op Place Djemaa El Fna en loop daarna links van Café de France Rue des Banques in. Op de splitsing zie je links Bakchich Café **3**. Ga rechtsaf Rue Kennaria in, waar je leuke shopadressen vindt **4** **5**. Volg Rue Riad Zitoun El Jdid waar je lekker kunt eten en shoppen **6** **7** **8**. Volg de hoofdstraat verder, eet een lekker vegetarisch gerecht **9** en neem op het pleintje iets verderop rechts een kijkje bij Monsieur Zellige **10**. Loop rechtdoor de soeks uit en ga meteen linksaf (onder de poort door) voor Maison Tiskiwin **11**. Na circa 30 meter ga je links het steegje in, langs de hangende tapijten, hier vind je aan je rechterhand de beroemde *babouche*-maker **12**. Voor een bezoek aan Musée Dar Si Saïd **13** loop je rechtdoor. Loop terug tot je weer onder het poortje door bent en ga linksaf voor designjurken **14**, een hamam **15** en hamamartikelen **16**. Loop door langs het culinaire museum **17** tot je links (op de hoek van de straat) de toegangspoort van Paleis El Bahia **18** ziet. Ga na het paleisbezoek rechtsaf en met de bocht mee naar links. Loop door de overdekte kruidenmarkt de Mella in **19** **20** en naar het gezellige Place des Ferblantiers **21** **22** **23**. Achter de hoge muren bevindt zich het Paleis El Badi **24**. Loop weer richting Place des Ferblantiers en ga linksaf op Rue Tougma tot aan de grote taxistandplaats. Ga hier linksaf en loop door de poort de wijk Kasbah in **25**. De Saädische graftombes **26** vind je in een steegje achter de moskee. Lunchen kan aan de overkant **27** **28**. Loop nog wat verder rechtdoor als je voor een cultureel avondje wilt reserveren **29**. Loop terug, de weg in recht tegenover de moskee. Loop de stadspoort uit en kijk naar links voor een mooi uitzicht **30**. Draai je om en bekijk de oudste stadspoort Bab Agnaou **31**. Loop rechtdoor en ga linksaf Avenue Hommane El Fatouaki in voor Jardin La Mamounia. Loop terug en houd op de Y-splitsing rechts aan. Steek het drukke kruispunt over richting Djemaa el Fna en eet een lekker ijsje **32**. Loop de Place Djemaa El Fna op voor vermaak, vooral 's avonds! **33** **34** **35** **36**. Sluit de wandeling af met een feestelijk diner **37**.



ROUTE 3

MEDINA-ZUID

OVER DE ROUTE

Dit is een mooie afwisselende route, iets rustiger dan Medina-Noord. De nadruk ligt meer op cultuur dan op winkelen. Van de oude stad ga je naar Kasbah (de vroegere Koninklijke Stad) die recent is opgeknapt en steeds hipper wordt. Heb je geen zin in tuinen, dan kun je al winkelend via de Rue Riad Zitoun el Kedim ook teruglopen naar Place Djemaa El Fna.

DE WIJKEN

In de **zuidelijke medina** vind je op een relatief klein oppervlak veel terug van de rijke historie van Marrakech, die begint in de 11e eeuw. Met tussenpozen was de stad het epicentrum van handel, cultuur en religie. Belangrijke sultans zetelden er en de sporen daarvan zijn nog altijd zichtbaar. Zo vind je hier **Paleis El Bahia** en de ruïnes van **Paleis El Badi**. Ook de huidige koning Mohammed VI heeft er een paleis. Op een hoge muur en bewakers na, zie je daar overigens niets van. Is de koning in de stad, dan hangt wel overal de vlag uit.

In **Kasbah** woonden vroeger de slaven van de sultan. Via hun eigen stadspoort hadden ze een directe toegang tot het koninklijk paleis. De stoffige straten doen vaak niets vermoeden van de pracht en praal aan de andere kant van de muur. Soms is het even zoeken naar de ingang, zoals bij de **Saädische graftombes**. De schoonheid zit vaak in de details, zoals de verzonken boomgaard in Paleis El Badi en het schitterende mozaïek in Paleis El Bahia. Dat is de charme van de medina.

Net als veel Marokkaanse steden kent ook Marrakech een Joodse wijk: **Mella**. Deze stamt uit 1558 en is tegenwoordig vooral een gewone buurt met kleine winkeltjes. De huizen in de Joodse wijk zijn met hun (houten) balkons anders dan de Arabische huizen. Je vindt hier niet zo veel toeristen en de wijk heeft nog een relatief authentiek karakter.

Op Place des Ferblantiers geniet je samen met de bewoners van een heerlijke lunch. Kijk ook buiten de stadsmuur goed om je heen. Hier heb je bij helder weer een schitterend uitzicht op het Atlasgebergte. Winston Churchill zou dit vanaf het balkon van zijn hotelkamer in La Mamounia beschreven hebben als 'de mooiste plek op aarde'.

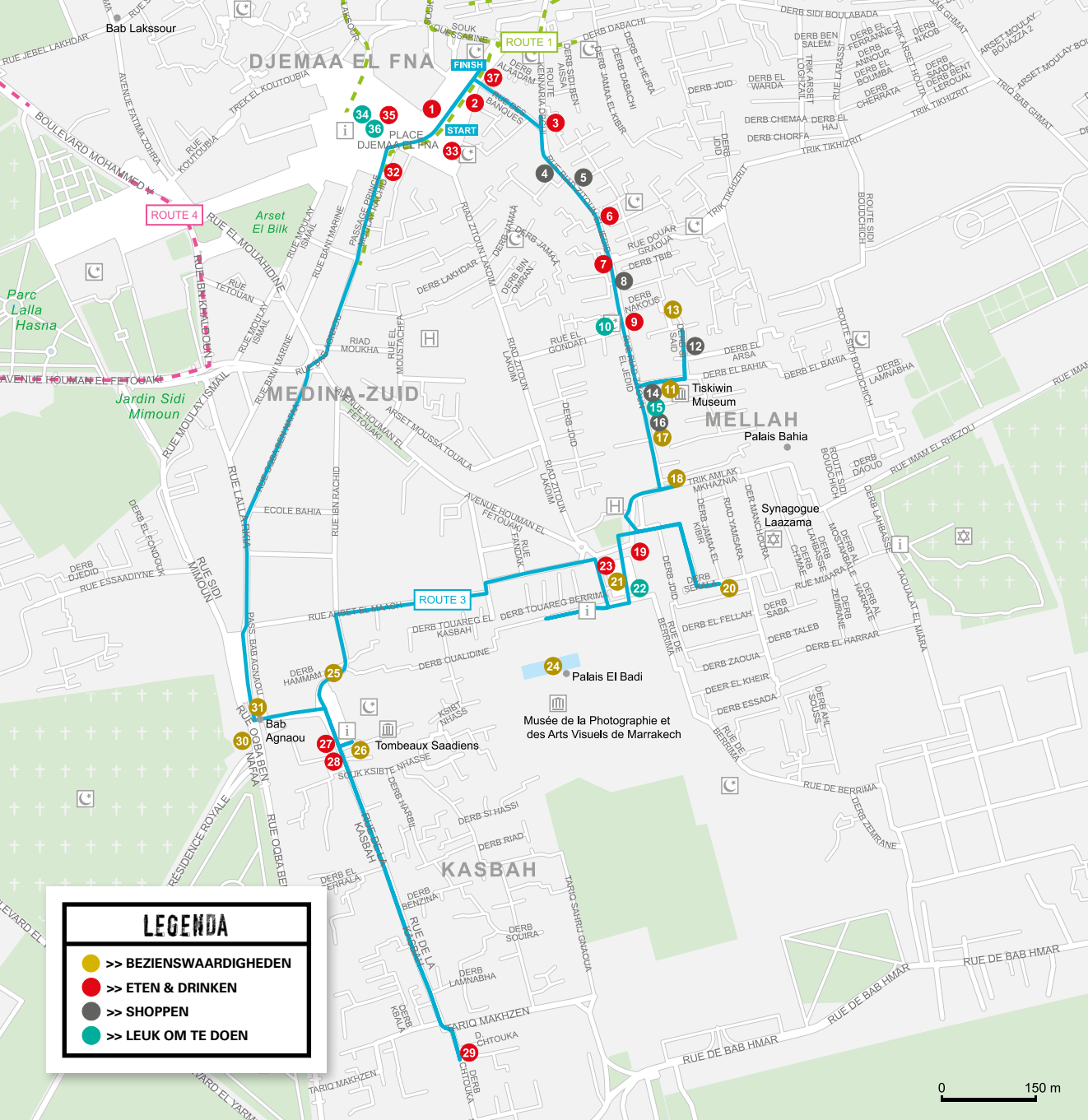
WEINIG TIJD? DIT ZIJN DE HOOGTEPUNTEN:

PALEIS EL BAHIA + PALEIS EL BADI + SAÄDISCHE GRAFTOMBES + BAB AGNAOU + EETSTALLETJES PLACE DJEMAA EL FNA



MEDINA-ZUID

- 1 Sinaasappelstalletjes
- 2 Café de France
- 3 Bakchich Café
- 4 Warda la Mouche
- 5 Maison Tadelakt
- 6 Naranj
- 7 Mandala Society
- 8 Azhar Handmade
- 9 La Famille
- 10 Monsieur Zellige
- 11 Maison Tiskiwin
- 12 Babouche-maker
- 13 Musée Dar Si Saïd
- 14 Hanout Boutique
- 15 Hammam Ziani
- 16 Les Plaisirs Nature
- 17 Moroccan Culinary Arts Museum
- 18 Paleis El Bahia
- 19 Le Tanja
- 20 Mella
- 21 Place des Ferblantiers
- 22 Kosyspa / Kosybar
- 23 Mazel
- 24 Paleis El Badi
- 25 Wijk Kasbah
- 26 Saädische graftombes
- 27 Kasbah Café
- 28 Nid'Cigogne
- 29 Cafe Clock
- 30 Bab El Rhob
- 31 Bab Agnaou
- 32 Oriental Legend
- 33 Snack Toubkal
- 34 Muziekkraampjes
- 35 Eetstalletjes / Aicha
- 36 Hennatatoeage
- 37 Le Marrakchi



③ Twee etages vol hebbedingetjes, zo kun je **33 Rue Majorelle** het best omschrijven. In dit miniwarenhuis vind je kleurrijke accessoires, notitieboekjes, gerecyclede tassen en dromedarisknuffels. Ook de vrolijke T-shirts met prints van bijvoorbeeld *babouches* of kaftans zijn leuk. De bovenverdieping is vooral aan kleding gewijd, voor mannen, vrouwen en kinderen.

33 rue yves saint laurent, 33ruemajorelle.com, open dagelijks 9.30-19.00

LEUK OM TE DOEN

④ **Parc El Harti** is een oud park dat veel bezocht wordt door families met kinderen, vooral aan het einde van de middag. Er zijn enkele speeltoestellen voor kinderen. Je bereikt het park door een afsluitbaar hek, waardoor het net lijkt of je een dierentuin binnenloopt. Het 100 meter lange bassin zorgt voor verkoeling en er zijn honderden planten- en bloemensoorten te vinden, de meeste staan netjes aangeduid op bordjes.

place du 16 novembre, open dagelijks zomer 8.00-20.00, winter 8.00-18.00

⑤ **Place du 16 Novembre** is een plek waar je niet omheen kunt in Guéliz. Het plein met de hoge fonteinen en megabillboards is de laatste jaren flink opgeknapt. Vooral in het weekend is deze plek in downtown Guéliz een populaire ontmoetingsplaats. Je vindt er fastfoodketens en moderne winkels met daarboven luxe appartementen. Dit plein geeft een goed beeld van de (vaak onbekende) moderne kant van Marokko.

place du 16 novembre

③ Vanaf Café Atlas is het best een eindje lopen naar de volgende halte en de Tuinen van Majorelle. Het is leuk om deze afstand te overbruggen met een **petit taxi**. Maak er een **wedstrijdje** van! Wie heeft er als eerst een taxi aangehouden en is als eerst op de plaats van bestemming? En wie betaalt de beste prijs? Je mag met maximaal 3 personen in een *petit taxi* en ze rijden af en aan langs deze weg. Bestemming: Le Jardin Majorelle.

café atlas, place abdel moumen, avenue mohammed v,

LEGENDA

- >> BEZIENSWAARDIGHEDEN
- >> ETEN & DRINKEN
- >> SHOPPEN
- >> LEUK OM TE DOEN



BEZIENSWAARDIGHEDEN

11 De Nederlandse verzamelaar en archeoloog Bert Flint woonde ruim veertig jaar in Marrakech. Hij heeft tijdens zijn ontdekkingsreizen door West- en Noord-Afrika een omvangrijke collectie aardewerk, ornamenten, kleding en juwelen opgebouwd, afkomstig van Berbers en Touaregs uit de Sahara. Een deel is te zien in **Maison Tiskiwin**.

8 rue de la bahia, open ma & zo 9.30-12.30 & 14.30-18.00, di-za 9.00-12.30 & 14.30-18.00, entree 20 dh

13 **Musée Dar Si Saïd** heeft zich gespecialiseerd in tapijten. Terwijl je langs oude tapijten loopt, krijg je video's en presentaties te zien. Ook zijn er tijdelijke tentoonstellingen met meer hedendaagse tapijten. Het oude paleis is sowieso een bezoekje waard, ook als er geen tapijten zouden hangen. Het is er ook nog eens veel rustiger dan bij zijn buur Paleis El Bahia.

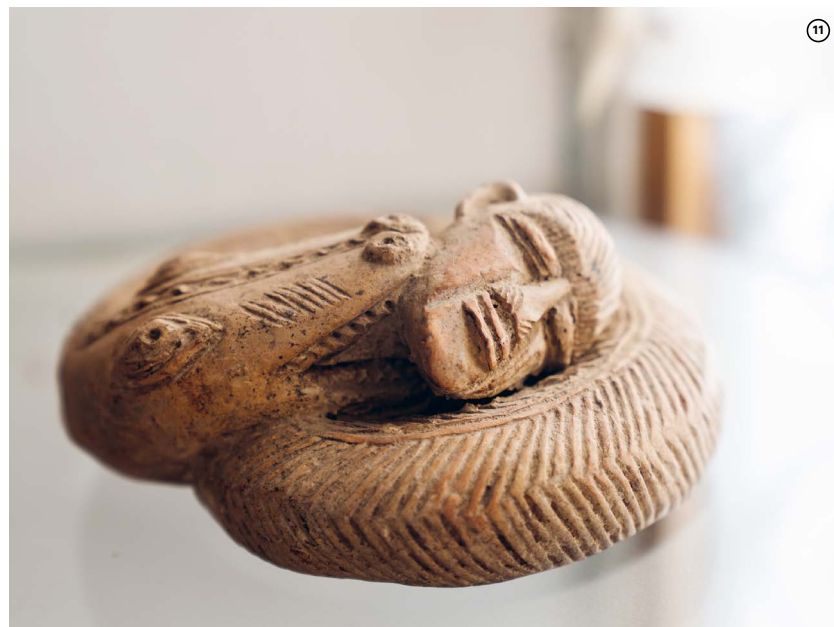
derb el bahia, riad zitoun el jdid, fnm.ma, open ma & wo-zo 10.00-18.00, entree 20 dh

17 Na een restauratie van twee jaar opende het **Moroccan Culinary Arts Museum** zijn deuren in dit 18e eeuwse paleisje. Al slenterend door de zalen ontdek je allerlei details over de rijkdom van de Marokkaanse kookkunst. Van *zaalouk* uit Fes tot slakjes op het Djemaa el Fna. En van verse saffraan tot de rijke kruiden die via de zijderoute naar Marokko kwamen. Proeven kan ook: op het dakterras of tijdens een kookworkshop (10.00 uur en 15.50 uur).

rue riad zitoun el jedid, moroccancam.com, open dagelijks 9.00-18.00, entree 60 dh, kookworkshop 600 dh

18 **Paleis El Bahia** werd eind 19e eeuw gebouwd voor Ahmed Ibn Moussa, ook wel Ahmed Bahia ('de Schone') genoemd, zoon van de grootvizier. Vaklieden uit Fès versierden het majestueuze paleis met stucwerk, cederhouten plafonds en marmeren vloeren. Met 160 kamers, onder meer bedoeld voor de harem van Ahmed, was het een van de grootste paleizen uit de regio. Rondom het paleis ligt een enorme tuin, ook voor de harem.

rue riad zitoun el jdid, bahia-palace.com, open dagelijks 8.00-17.00, entree 70 dh



11



24



17



20 Al eeuwenlang wonen er Joden in Marokko. Net als de meeste steden heeft Marrakech een eigen Joodse wijk, **Mella**. Deze wijk is genoemd naar het zout (*mella*) waarmee de Joden goud wogen, stoffen verfd en hoofden van criminelen met pekelsmeerden. Tegenwoordig vind je er veel kruidenstalletjes: de puntige bergjes specerijen zijn ware kunstwerken. Wil je zelf thuis lekker geurende tajines maken? Sla dan hier wat zakjes kardemom, kaneel, komijn en saffraan in.

vlak bij place des ferblantiers

21 De vele oievaarders op de **Place de Ferblantiers** (Plein van de IJzerbewerkers) laten zich niet afschrikken door het gehamer van de lampenmakers. Omringd door ambachtelijke winkels en statige palmbomen is dit pleintje een leuke plek om een tijdje rond te hangen. Rond lunchtijd ruik je de heerlijke tajines en schuif je aan bij de locals aan een van de plastic tafeltjes. Of je kiest voor een hippere tent.

place des ferblantiers

24 **Paleis El Badi** is eind 16e eeuw gebouwd door sultan Ahmed El Mansour. Het paleis zou ooit 360 kamers hebben geteld, had een zwembad van olympische afmetingen en ondergrondse cellen. In de paleisruïne zie je de restanten van de cellen en het zwembad. De stilte binnen de paleismuren wordt slechts af en toe onderbroken door het geklepper van oievaarders. Bezoek ook de oude minbar (een soort preekstoel) van fijn houtsnijwerk uit de Koutoubia-moskee. achter de place des ferblantiers, open dagelijks 9.00-17.00, entree paleis 70 dh

25 De **wijk Kasbah** is een aantal jaren terug gerestaureerd. Vroeger woonden hier het personeel en de slaven van de sultan, in een eigen stadsdeel. Ze hadden een eigen stadspoort (met directe toegang tot het Koninklijk Paleis) en alle faciliteiten binnen handbereik. De sfeer van een stad binnen een stad is bijzonder. In deze wijk vind je ook de Saädische graftomben. En heel veel oievaarders! kasbah

26 De **Saädische graftombes** zijn koninklijke graven uit de tijd van de Saädische sultan Ahmed El Mansour (1578-1603), die ook Paleis El Badi liet bouwen. Hij ligt hier begraven, samen met zo'n zestig leden van de Saädi-dynastie en enkele Alaoutische vorsten. De graven zijn bij toeval herontdekt in 1917. Ze zijn versierd met cederhout en stucwerk dat doet denken aan kantwerk. Om er te komen, moet je door een nauwe doorgang die uitkomt in een schitterende tuin. rue de la kasbah, open dagelijks 9.00-15.00, entree 70 dh

30 Laat de muren van de wijk Kasbah achter je bij de poort **Bab El Rhob**. Vanaf hier heb je bij helder weer uitzicht op het Atlasgebergte, dat op amper een uur rijden ligt. De besneeuwde toppen, die scherp afsteken tegen de blauwe lucht, zijn soms tot ver in mei zichtbaar.

bab el rhob

31 De stadspoort **Bab Agnaou** is een van de oudste poorten in de kilometerslange stadsmuren rond Marrakech. Deze 'poort van de zwarte mensen' werd in de 12e eeuw gebouwd en is versierd met onder meer teksten uit de Koran. De deur gaf toegang tot de koninklijke kasbah, met onder meer Paleis El Badi en de Saädische graftombes.

bab agnaou



ETEN & DRINKEN

① Wil je je dag beginnen met een flinke dosis vitaminen? Ga dan langs bij een van de **sinaasappelstalletjes** op Place Djemaa El Fna. Hier persen ze in een handomdraai een glas vers sap voor je, zodat je er de hele dag weer tegenaan kunt. Let op dat ze er geen ijsklontjes in doen. Je kunt kiezen uit een klassieke sinaasappelsap, of een luxere smoothie van gemengd fruit. Vraag ook of ze het in een glas doen; goedkoper en beter voor het milieu dan de plastic bekens.

place djemaa el fna, prijs per glas 5 dh/10dh

② **Café de France** is een van de bekendste cafés van Marrakech en het is zo'n typisch Noord-Afrikaans café waar mannen uren op het terras doorbrengen. Favoriet drankje daarbij is een mierzoete muntthee of een *nos nos* (half koffie, half opgeschuimde melk). Bestel deze 'koffie verkeerdt' en je zult met een glimlach worden bediend. Het uitzicht op het drukke plein verveelt nooit.

place djemaa el fna, telefoon +212 524-442319, cafe-france-marrakech.com, open dagelijks 7.00-0.00, prijs nos nos 14 dh beneden, op dakterras 20 dh

③ Bij **Bakchich Café** zien ze er de humor wel van in. Als je hier te lang op je bestelling moet wachten, mag je met het handje van Fatima dat midden in dit kleurrijke café hangt kloppen. Met zijn plastic tapijtjes, veelkleurige aluminium lampen en waaiers op tafel springt dit cafeetje in het oog. Probeer eens een huisgemaakte *raïb* (yoghurtdrinkje) met lekkere patisserie erbij.

5 rue kennaria, telefoon +212 661-488692, insta @bakchichcafé, open dagelijks 9.30-23.00, prijs raïb 12 dh

④ Het Libanese restaurant **Naranj**, midden in de medina, is verrassend: bij binnenkomst blijkt het veel groter dan je bij de entree vermoedt. Daarnaast is de kaart uitgebreid en vernieuwend (geen tajine) en het eten is heerlijk. Je krijgt grote porties en alles is van uitzonderlijke kwaliteit. De homemade icetea is een aanrader, net als de mezze (voorgerechtes) bestaande uit hummus, paprika-pesto en andere lekkernijen. De bediening en sfeer zijn Marokkaans, het eten op en top Libanees.

84 rue riad zitoun el jedid, telefoon +212 524-386805, naranj.ma, open ma-za 12.30-22.30, prijs 100 dh





⑦ **Mandala Society** is een verborgen parel in de bruisende oude medina. Het restaurantje is opgezet door een Marokkaans-IJslandse familie die bestaat uit chef-kok Othman en Birta uit IJsland. Het idee was een duurzaam inkomen creëren voor hun groeiende gezin van vier meisjes. En dat is gelukt! Het restaurantje is immens populair. Vooral vanwege de heerlijke lunches, de beste koffie van Marokko en waanzinnig lekkere zoete lekkernijen.

159 rue riad zitoun el jedid, telefoon +212 524-381920, mandalasociety.co, open dagelijks 9.30-22.30

⑨ Dit vegetarische restaurant profiteert van een heerlijke, rijk beplante patio. Elke dag is er bij **La Famille** keus uit een maaltijdsalade en een pasta, naast enkele kleine gerechtjes zoals een pizza-baguette. 's Ochtends vroeg gaan de medewerkers naar de markt. Wat er te verkrijgen is, belandt op jouw bord. Reserveren is een must: je kunt kiezen voor de eerste of tweede shift.

42 rue riad zitoun el jdid, telefoon +212 524-385295, lafamillemarrakech.com, open ma-za 12.00-16.00, gesloten juli-aug, prijs 130 dh

⑱ Brasserie **Le Tanjia** is gespecialiseerd in de Marokkaanse keuken, in het bijzonder in het streekgerecht *tanjia*. Dit stoofpotje werd van oudsher door mannen bereid. Het vlees werd met kruiden in een *tanjia* (een aardewerken kruik) meegenomen naar de hamam. Daar werd het potje langzaam klaargestoofd op het hout dat diende om de hamam te verwarmen, terwijl de man in kwestie zijn wekelijkse bad nam. Of ze het tegenwoordig nog steeds naar de hamam brengen, is het geheim van de chefs. Buikdanseressen zorgen hier voor een feestelijke sfeer in een prachtige setting.

14 derb el jdid, hay essalam, telefoon +212 524-383836, tanjiaoriental.com, open dagelijks 12.00-1.00, prijs tanjia 170 dh

⑳ Dit leuke plein ligt midden in de Joodse wijk en dat zie je ook aan de naam van dit restaurantje. **Mazel** betekent in het Hebreeuws 'geluk', in het Arabisch betekent het 'nog niet'. Een beetje cryptisch dus, maar laat dat je niet tegenhouden. Neem plaats aan een van de groene mozaïeken tafeltjes. Op het menu staan heerlijke falafels. Of geniet van *mazelcream*: een lekkere ijskoffie.

8 place des ferblantiers, telefoon +212 6-61662824, insta @mazel_marrakech, open dagelijks 10.00-19.00, prijs falafel 55 dh





27) Midden in de wijk Kasbah ligt het gelijknamige **Kasbah Café**. De gezellige rieten parasols en het plafond gemaakt van palmbomen lokken je naar binnen. Hoewel het binnen ook heel sfeerful is, loopt iedereen meteen door naar het aantrekkelijke, maar soms overvolle dakterras. Het is hier wat duurder dan bij de burens, de gratis wifi maakt dat gelukkig weer goed.

47 boutouil, telefoon +212 524-382625, kasbahcafemarrakech.com, open ma-vr 9.00-23.00, za-zo 9.00-0.00, prijs dagmenu 120 dh

28) **Nid'Cigogne** is een leuke locatie voor een kopje thee of een smakelijke lunch. Het heeft een intieme sfeer en de terrassen liggen op verschillende niveaus. Met een beetje geluk zit je op gelijke hoogte met een van de ooievaars die op de oude muren eromheen nestelen. Het restaurant wordt gerund door vrouwen. Dat verklaart wellicht de ruime keus aan salades op de kaart.

60 place des tombeaux saadiens, telefoon +212 6-62398326, open dagelijks 9.30-23.00, prijs potje thee 15 dh, salade 20 dh

29) Het concept van **Cafe Clock** is overgewaaid uit koningsstad Fes. Daar opende Engelsman Mike Richardson de eerste vestiging tegenover de oude waterklok. Ook Marrakech is heel blij met deze culturele toevoeging, want dit restaurant is meer dan zijn bekende dromedarisburger. Schrijf je in voor een les op de *oud* (een soort luit) of verwonder je op maandag of donderdag tijdens een avondje met de verhalenvertellers van Place Djemaa El Fna. Wil je iets opzweepers? Kom dan op zondagavond als de *gnaoua*-muzikanten optreden. Elke avond is er iets te doen.

224 derb chtouka, telefoon +212 524-378367, cafeclock.com, open dagelijks 9.00-23.00, prijs dromedarisburger 95 dh

32) Na een broeierige dag in de stad wil je soms maar één ding: een verkoelend ijsje! Bij **Oriental Legend** ben je gegarandeerd aan het juiste adres voor een ijsje van goede kwaliteit. In deze ambachtelijke ijs salon, die al sinds 1965 bestaat, wordt het ijs gemaakt van gepasteuriseerde melk. De knapperige cornet maison is een aanrader. Je kunt er zoveel bolletjes in doen als je zelf wilt.

52 avenue bab agnaou, insta @oriental_legend, open dagelijks zomer 9.00-1.00, winter 10.00-20.30, prijs cornet maison met 2 bolletjes 25 dh



33) Bij **Snack Toubkal** vind je geen hoogdravende designinrichting, maar tl-licht en plastic tafeltjes. Toch is het er altijd druk. Het eten is er namelijk goedkoop én erg goed. Het restaurant is dan ook populair bij zowel de locals als bij toeristen. Bestel hier een heerlijk stoofpotje met couscous en groenten of frietjes met een broodje.

48 place djemaa el fna, telefoon +212 524-442262, open dagelijks zomer 6.00-1.30, winter 6.00-0.00, prijs menu toubkal 33 dh

35) Iedereen die naar Marrakech komt moet een keer bij de **eetstalletjes** op het grote plein Place Djemaa El Fna eten. Al is het een kop *harira*, een voedzame linzensoep, die veel tijdens de ramadan wordt gegeten. Doe als de Marokkanen en bestel er een *sbekia* (een mierzoete koek) bij. Een verrassend lekkere combinatie! De vele obers doen hard hun best je aan hun tafel te kletsen. Word je liever niet te veel lastiggevallen, schuif dan aan bij **Aicha** op nummer 1 op de hoek.

place djemaa el fna, prijs harira 3 dh



③⑦ Dat het elke avond feest is in **Le Marrakchi**, valt aan de buitenkant niet af te zien. Volg vooral de rode loper naar boven. Als je daar het schitterende uitzicht over het verlichte plein ziet, ben je snel verkocht. De eerste verdieping is al mooi, maar probeer bij je reservering een plekje op de bovenste verdieping te bemachtigen. Livemuziek en buikdanseressen laten de zaal vibreren. Heb je veel trek, bestel dan een *kaffa* na: een bladerdeeg-*pastilla* met room.

52 rue des banques, telefoon +212 524-443377, lemarrakchi.com, open dagelijks 12.00-1.00, prijs 150 dh

SHOPPEN

④ Kijk uit dat je het winkeltje **Warda la Mouche** niet voorbijloopt, want de leuke collectie van deze Franse ontwerpster wil je niet missen. Het is een mix van stijlen met vrolijke prints, kleurrijke sjaals en stijlvolle *babouches*, die typische Marokkaanse pantoffels. Je vindt er ook prinselijke hemden voor mannen en er is een speciale collectie voor kinderen. Sla de koopjeshoek niet over.

127 rue kennaria, insta @wardalamouche, open dagelijks 10.00-20.00

⑤ Tadelakt is een polijsttechniek die (Marokkaanse) kalksteen 'streefzacht' maakt. Oorspronkelijk werd deze techniek vooral in hamams en badkamers gebruikt, maar bij **Maison Tadelakt** zijn ze gespecialiseerd in het vervaardigen van moderne tadelaktobjecten. Boven de winkel is het atelier, daar kun je zien hoe ze de techniek toepassen. Leuk adres voor cadeautjes.

133 rue riad zitoun el jedid, open dagelijks 9.00-20.00

⑧ Al 30 jaar naait de ingetogen meneer Abdelkabar bij **Azhar Handmade** de mooiste kledingstukken. Alle stoffen worden persoonlijk geselecteerd voor de creatie van unieke tuniekjes, jurken en bloezen (ook voor mannen). Abdelkabar en zijn dochter naaien alles met de hand in het eigen atelier, ze hebben daarbij veel oog voor detail. Je kunt hier ook een kledingstuk op maat laten maken. Vader en dochter vormen een sterk team, waarin mannelijk en vrouwelijk mooi in evenwicht zijn.

93 bis kennaria, open dagelijks 10.00-19.00



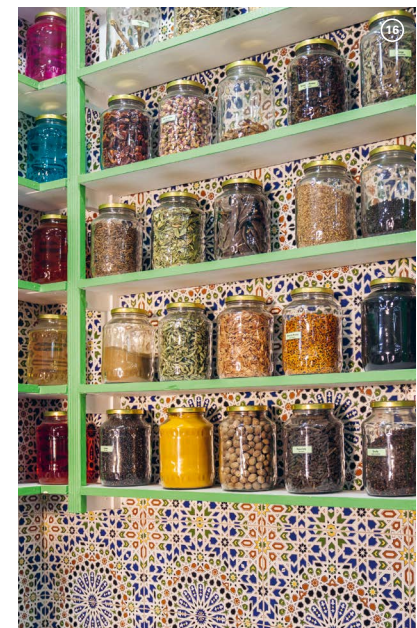
12 Vol trots laat **babouche-maker** Mohammed Daoudi je de krantenknipsels zien van zijn tentoonstellingen door Europa. Nu slijt hij zijn oude dag in een kleine workshop tegenover een heerlijk geurende bakkerij. Voor uitstekende kwaliteit *babouches* en mooie leren handtasjes moet je zeker bij Mohammed aankloppen. 20 riad zitoun el jdid, open dagelijks 10.00-12.30 & 16.00-19.00

14 **Hanout Boutique** is een hip winkeltje op een strategische plek in de medina. De ontwerpen zijn allemaal uniek en handgemaakt door Meriem Rawlings, een ontwerpster uit Marrakech. Zij studeerde aan de beroemde mode-academie Saint Martins College in Londen. Alhoewel het boetiekje niet groot is, timmert ze aardig aan de weg. Haar originele ontwerpen sieren menig tijdschrift en BM'er (bekende Marrakchi) en dat is niet raar als je ziet wat ze voor prachtige, vooral lange jurken maakt. 15 rue riad zitoun el jedid, hanoutboutique.com, open ma-vr & zo 10.00-19.00, za 11.00-19.00, tijdens de ramadan 10.00-16.00

16 Heb je net van een heerlijke hamambehandeling genoten en wil je dit thuis nog eens overdoen? Sla dan wat vervenproducten in bij **Les Plaisirs Nature**. De fijne biologische badproducten (zoals cosmetische arganolie) worden in leuke designflesjes verkocht. Ben je bang dat het gaat lekken in je koffer, dan hier een handige tip: wikkel er een extra hamamdoek omheen. Die kun je hier ook kopen, voor een fijn zacht prijsje. Die komt bovendien altijd van pas als je thuis nog eens naar de hamam of sauna gaat. 14 rue riad zitoun el jdid, open dagelijks 9.00-21.00

LEUK OM TE DOEN

10 Bij **Monsieur Zellige** (eigenlijk heet hij Moulay Mustapha El Idrissi) kun je een eeuwenoud ambacht bewonderen: het bewerken van traditionele tegeltjes (*zellige*). Onverstoord bewerkt deze vakman de tegeltjes in felle kleuren als blauw, groen en bordeaux. Wil je je naam of huisnummer laten 'uithakken'? Dat is geen enkel probleem. Je geeft je bestelling door en Monsieur Zellige maakt het waar je bij staat (of terwijl jij lekker luncht). 196 riad zitoun el jdid, open ma-do & za 9.30-12.00 & 15.00-17.00





ROUTEBESCHRIJVING 4 (ca. 23,4 km)

Je vertrekt bij Medina Bike 1 waar je een fiets kunt huren, of huur vooraf een fiets bij Pikala. Aan je rechterkant zie je de Koutoubia-moskee 2. Rijd rechtsaf de hoek om en je passeert het duurste hotel van Marokko 3. Neem de tweede afslag op de rotonde en drink een lekkere koffie bij 4 of 5. Ga linksaf en eventueel de eerste rechts voor tweedehands vondsten 6. Keer terug en vervolg je weg en ga linksaf op het eerste kruispunt. Volg de bocht naar rechts en passeer aan je rechterkant het grootste shoppingcentrum Menara Mall van Marrakech. Rijd rechtdoor naar het mooie Menarapark 7. Fiets hier rechtsaf doorheen om van het groen te genieten. Aan het einde van het park ga je rechtsaf en je vindt de chique M-avenue aan je rechterkant. Hier kun je goed shoppen 8 of lekker lunchen 9 of ga voor een zinnenprikkende belevenis 10 en authentiek Marokkaans eten 11. Keer terug naar de hoofdweg en ga rechtsaf. Steek de grote weg schuin over en fiets verder langs de treinrails. Blijf de treinrails volgen en neem daarna de fijnere parallelweg door een groene woonwijk. Aan het einde van de woonwijk: volg de weg rechtdoor en volg de bocht naar rechts. Je rijdt de industriële wijk in. In de eerste zijstraat rechts vind je beroemd serviesgoed en mooie kleding 12 13 en een conceptstore 14. Fiets rechtdoor voor traditionele glazen en kussens 15 16 en thee 17. Sla rechtsaf op de rotonde voor nog meer shopping 18 19 20 21 of wat kunst 22. Keer terug naar de rotonde en ga rechtdoor voor een lekkere lunch 23 24. Ben je klaar voor nog meer shops 25 26 of nog een mooie galerie 27? Je passeert nog twee winkels 28 29 en sluit af bij een lekker Italiaans tentje 30. Keer terug naar de laatste rotonde en ga rechtsaf voor een tapijten- en soukwinkel 31 32. Draai om en rijd rechtdoor op de rotonde naar de hoofdweg. Ga rechtsaf. Fiets hier achter elkaar, alleen maar rechtdoor terug naar Marrakech-stad. Voorbij de brug heb je links mooi zicht op Mont Guéliz 33. Fiets rechtdoor tot aan het drukke kruispunt van Bab Doukkala. Hier volg je de rotonde, waarna je weer naar links draait en langs de stadsmuren rechtsaf verder fietst. Volg de bocht langs de eeuwenoude stadsmuren 34. Pas bij Bab Nkob ga je linksaf de oude stad in. Rechtdoor tot aan de Koutoubia-moskee, waar je je fiets weer kunt inleveren.



ROUTE 4

SIDI GHANEM

OVER DE ROUTE

Bij deze fietsroute verbind je twee wijken met elkaar: Hivernage en Sidi Ghanem. De wijk Hivernage is door de Fransen opgericht en was bedoeld als een chique wijk waar mensen rustig konden flaneren onder de hoge palmbomen. Via het mooie Menarapark en M-Avenue fiets je verder naar de industriële wijk Sidi Ghanem, waar veel originele adresjes achter de betonnen muren te vinden zijn.

DE WIJKEN

De wijk **Hivernage** straalt nog steeds een chique sfeer uit. Je wandelt er vanaf de oude stad zo naartoe, toch tref je hier een heel andere wereld aan dan in de oude medina. Hier vind je de gegoede bevolking en rijden de SUV's af en aan.

M-Avenue is een luxe straat waaraan ook het onlangs geopende hotel Pestana 7 van voetballer Ronaldo ligt. De straat is een leuke tussenstop op weg naar de industriële wijk **Sidi Ghanem**.

Sidi Ghanem werd in de jaren '80 gebouwd, oorspronkelijk vond je hier vooral fabrieken, opslagruimtes en ateliers. Nu tref je er zo'n 500 industriële percelen op 175 hectare, met daarop hippe cafés, chique interieurzaken en trendy galeries. De sfeer is er heel anders dan in de soeks, dus stel je wel in op rechte straten en grote blokken. Maar open hier vooral eens een deur. Want in deze wijk vind je het moderne Marrakech, met eerbied voor de oude ambachten. Hier tref je kleurrijke en innovatieve winkels en projecten. Veel ontwerpers en zijn actief op Instagram, dus je kunt vooraf al een selectie maken.

Er zijn geen fietspaden, dus fiets voorzichtig. Brommers en automobilisten zijn het niet altijd gewend om fietsers tegen te komen, dus ga ervanuit dat ze jou niet zien. Het is slim om vroeg te gaan, zodat je op de terugweg de spits vanaf 15 uur kunt vermijden, daarna wil iedereen de stad in.

Ga je liever met de bus heen en/of terug? Lijn 15 vertrekt vanaf Bab Doukkala en/of Djemaa el Fna naar Sidi Ghanem en terug (elke 10 minuten). De eerste bus vertrekt om 6.30 uur, de laatste bus om 21.45 uur. Een kaartje kost 4dh (40 cent) en buiten de spits om kun je je fiets meenemen in de bus.

WEINIG TIJD? DIT ZIJN DE HOOGTEPUNTEN:

HOTEL LA MAMOUNIA + MENARAPARK + MEYDENE EXPERIENCE + JAJJAH BY HASSAN HAJJAJ + WRIGHT TEA



SIDI GHANEM

- 1 Medina Bike
- 2 Koutoubia-moskee
- 3 Jardin La Mamounia / Hotel La Mamounia
- 4 La Table du Marché Gourmet Market
- 5 Café Extrablatt
- 6 Florence d'Arabie
- 7 Menarapark
- 8 Wright Tea
- 9 Pokawai'i
- 10 Meydene Experience
- 11 Le Douar
- 12 Chabi Chic
- 13 Virginie Darling
- 14 Maison Sarayan
- 15 Kessy Beldi
- 16 Sissimorocco
- 17 Kasbah Design
- 18 Khamssa Tea
- 19 Stella Cadente
- 20 Pretty Linge
- 21 Camel Souk
- 22 D&CO
- 23 Marrakech Fine Food
- 24 Jajjah by Hassan Hajjaj
- 25 Tribaliste
- 26 Huilarôme
- 27 Chamane & Co Art Gallery
- 28 Nour Bougie
- 29 StellaH
- 30 La Cantina
- 31 Bazar du Sud
- 32 BE the Souk
- 33 Mont Guéliz
- 34 Stadsmuren



LEGENDA

- >> BEZIENSWAARDIGHEDEN
- >> ETEN & DRINKEN
- >> SHOPPEN
- >> LEUK OM TE DOEN

15 Wil je eens een echt badhuis proberen, eentje met veel stoom, dan ben je bij **Hamam Ziani** aan het juiste adres. Deze plek is vooral geschikt voor groepjes (de ruimte is niet heel intiem) en mannen en vrouwen zijn gescheiden. Maak een reservering vooraf zodat de hammam lekker kan opwarmen. Het lachen vergaat je misschien tijdelijk als je gescrubd wordt met een traditionele kessa (scrubhandschoen), maar de massage met arganolie maakt het weer goed.

14 rue riad zitoun el jdid, open dagelijks 8.00-22.00, prijs volledige hamam incl. arganolie massage 330 dh

22 Ga je liever als stelletje naar de hammam? Ga dan naar **Kosyspa**. Hier kunnen man en vrouw samen een behandeling krijgen (twee aan twee) en je mag gebruik maken van het verwarmde zwembadje. Klim daarna het dakterras op voor een cocktail bij de **Kosybar**, een trendy plek in Marrakech! Dit restaurant telt drie verdiepingen en vanaf het dakterras heb je prachtig uitzicht over de stad.

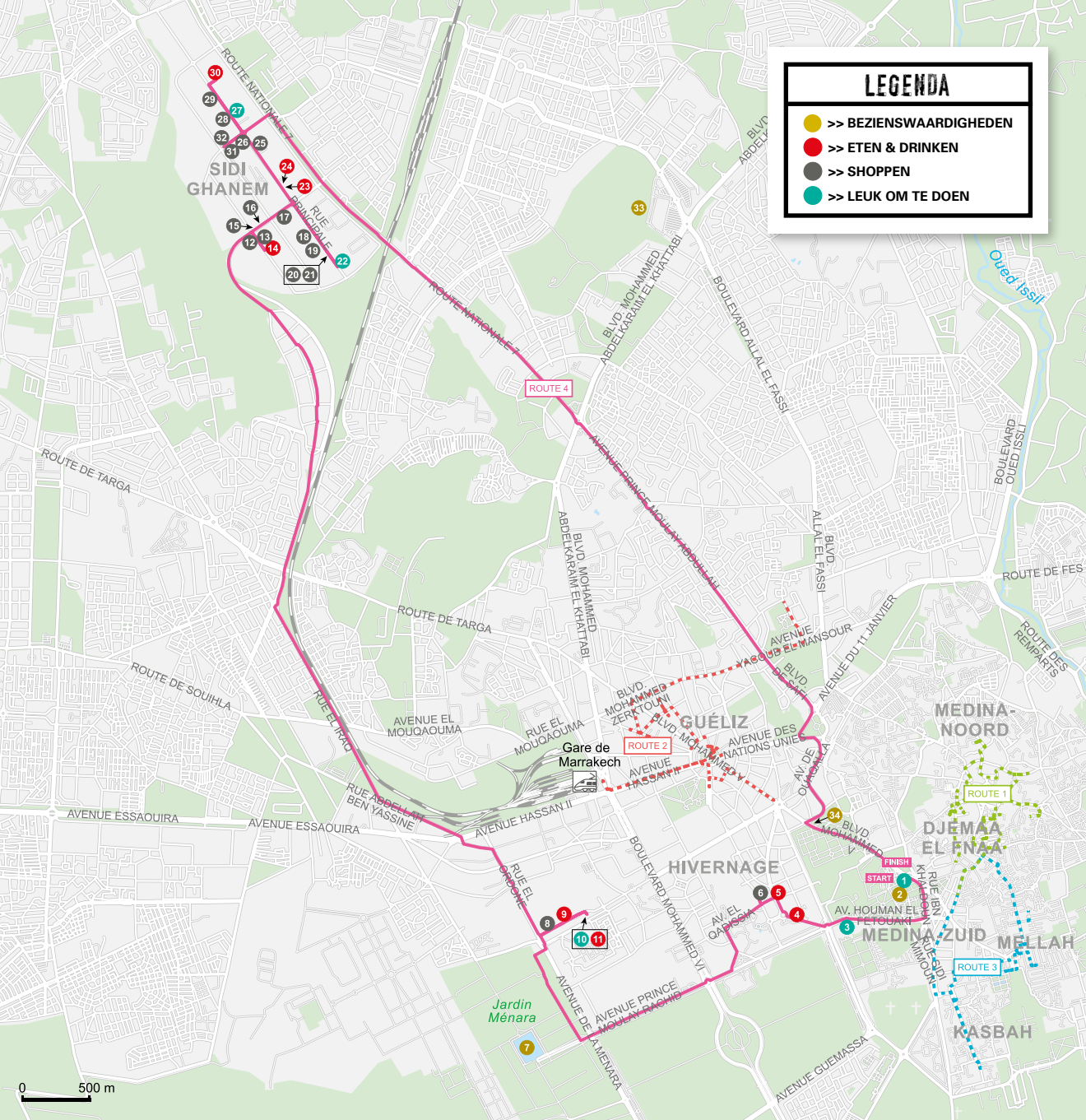
47 place des ferblantiers, kosyspa.ma, open dagelijks 9.00-20.00, prijs vanaf 250 dh

34 Van die liedjes die je doen terugdenken aan een bepaalde vakantie, je kent het vast wel. Ben je op zoek naar een mooie herinnering aan je bezoek aan Marrakech, kijk dan eens bij de **muziekkraampjes** met Arabische en Berberse cd's op Place Djemaa El Fna. Vraag bijvoorbeeld naar de populaire zanger van het moment.

place djemaa el fna

36 Onder de parasols op Place Djemaa El Fna beschilderen vrouwen je handen en voeten met henna. Kies een traditioneel ontwerp of bedenk zelf iets moois. En vergeet niet te vragen naar natuurlijke (bruine) henna zonder chemische toevoegingen. Je **hennatatoeage** blijft ongeveer tien dagen zitten.

place djemaa el fna, prijs 20-60 dh (afhankelijk van het afdingen)





BEZIENSWAARDIGHEDEN

② De **Koutoubia-moskee** is de grootste moskee van Marrakech. De minaret werd afgebouwd aan het eind van de 12e eeuw, nadat de bouw van een eerdere moskee was onderbroken omdat – zo gaat het verhaal – deze moskee niet goed richting Mekka stond. Vroeger stonden er op het pleintje voor de moskee veel boekverkopers (*koutoubia* betekent boekverkoper). Achter de moskee kun je chillen met de locals in het park van de Koutoubia.

avenue mohammed v, alleen toegankelijk voor moslims, entree park gratis

⑦ Fiets dwars door het **Menarapark**, de beroemde olijfboomgaard met zijn mooie paviljoen en waterbassin. Hier komen in het weekend hele families picknicken in de schaduw van de eeuwenoude olijfbomen. Het park werd in de 12e eeuw aangelegd. Het wordt nog steeds geïrrigeerd door ondergrondse kanalen die uit het Atlasgebergte komen. De reusachtige karpers, die je kunt lokken met een stukje brood, voelen zich hier in ieder geval erg thuis!

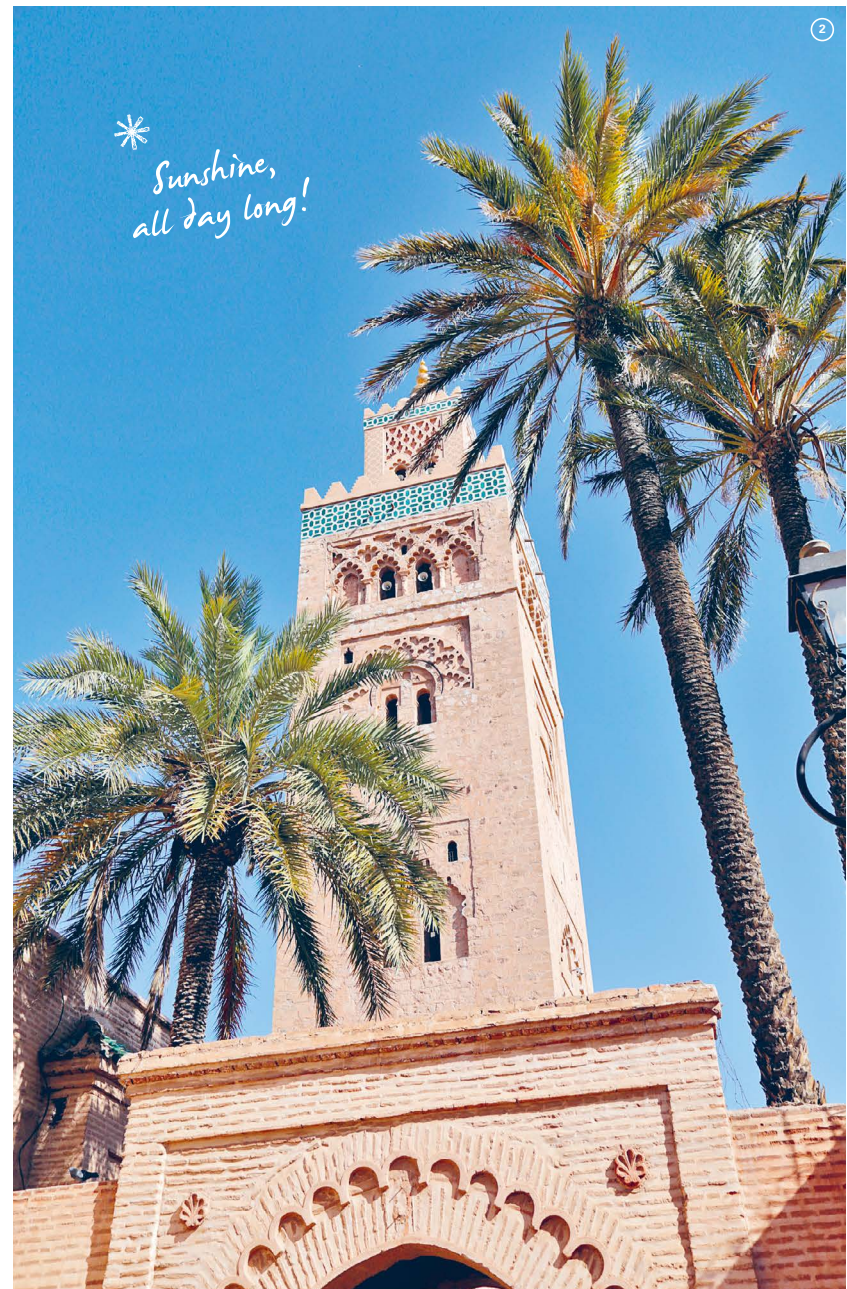
ingang hoek avenue bab jedid, menaragardens.com, open dagelijks 8.00-19.00, entree gratis

③③ **Mont Guéliz**, ook wel Djebel Guéliz genoemd, is een kalkstenen berg. Met z'n 60 meter hoogte is het meer een heuvel. Hij gaf zijn naam aan de wijk Guéliz, die aan de zuidoost-kant ligt. Rond 1913 werd op de zuidelijke helling een militaire basis gesticht door het Franse leger. Daardoor is tweederde van de heuvel verboden terrein voor burgers. Desondanks is het een prachtig gezicht als je de berg aan je linkerhand ziet opdoemen.

mont guéliz

③④ De indrukwekkende, roze **stadsmuren** bepalen voor een groot deel het magische karakter van Marrakech. De verdedigingswallen werden begin 12e eeuw (met rode leem) aangelegd door de Almoraviden-dynastie, die de stad in 1070 als hun nieuwe hoofdstad stichtte. Op sommige plaatsen is de 19 kilometer lange muur vrij intact, op andere stukken heeft de tand des tijds zijn werk gedaan. Hoe dan ook: met de toppen van het Atlas-gebergte op de achtergrond is het – vooral rond zonsondergang – prachtig om langs de muur te fietsen.

stadsmuren





ETEN & DRINKEN



④ Bij **La Table du Marché Gourmet Market** ben je aan het juiste adres voor een rijk ontbijt. Kies hier uit een mix van Marokkaanse patisserie en Franse viennoiserie, muffins en een ruime keuze aan omeletten. Neem hierbij een kop koffie of een heerlijke verse jus d'orange. Wist je dat Marokko de beste sinaasappels ter wereld heeft? Nu ben je helemaal klaar voor je fietstocht! angle avenue echouhada et rue du temple, telefoon +212 524-424109, latabledumarche.ma, open ma 12.30-2.00, di-zo 12.00-2.00, prijs ontbijt 45 dh

⑤ In de chique wijk Hivernage speelt het leven zich nauwelijks op straat af. Toch is het zeker niet saai om op het terras van **Café Extrablatt** te zitten met uitzicht op de brede lanen. Wie erbij wil horen, parkeert zijn SUV hier voor de deur voor een cappuccino of latte. De parkeerplicht zal vast ook een oogje in het zeil houden als je je fiets voor de deur parkeert.

hoek rue echouhada en avenue el kadissia, telefoon +212 524-435043, fb @cafeextrablattmarrakech, open dagelijks 8.00-3.00, prijs ontbijt vanaf 60 dh



⑨ **Pokawai'i** (een samenvoeging van poké bowl en Hawaïi) is het eerste poké bowl restaurant in Marrakech. Ze presenteren zichzelf met *Californian vibes* en de sfeervolle pastelinten in het interieur zijn een streling voor het oog. Op de menukaart staan vele vegetarische opties, die goed passen bij hun *healthy living*-sfeer. Kies een van de poké bowls, verse springrolls of visopties en neem er zo'n kleurrijke smoothie bij.

1 boulevard de la menara m avenue, telefoon +212 524-430554, insta @pokawaiworld, open ma-do & zo 11.00-23.00, vr-za 11.00-0.00, prijs pokebowl 125 dh

⑪ Bij **Le Douar** gaan ze prat op de Marokkaanse culinaire erfenis. Je eet hier authentieke en bijna vergeten Berberse gerechten, terwijl je prachtig zicht hebt op het Pestana CR7 Funchal hotel, van Cristiano Ronaldo. Bij Le Douar is alles met liefde en smaak bereid, van het huisgemaakt steenovenbrood tot traditionele gerechten uit alle uithoeken van Marokko. Topadres!

av. de la ménara, telefoon +212 636621616, insta @ledouar.marrakech, open ma-do 12.00-16.30 & 19.00-0.00, vr-za 12.00-0.00, prijs 180 dh



14 **Maison Sarayan** is restaurant, boetiek en interieurontwerpstudio ineen. Maar het is vooral een groene oase midden in de industriële wijk. Geniet aan de bar of bij de fontein van een heerlijk ontbijt of lunch met vrienden. Fans van kreeft komen hier elke donderdag voor het beroemde 'broodje kreeft', met briochebrood en saffraanmayonaise. Op zaterdag is er de Maison Sarayan brunchparty, met gebakjes, vers fruit, zalmtoast en zelfgemaakte cake. De boetiek herbergt een waar rariteitenkabinet.

377 sidi ghanem, telefoon +212 524-336441, maisonsarayan.com, open ma-vr 9.00-18.00, za 10.00-14.00, prijs 160 dh

23 **Marrakech Fine Food** biedt een universum aan producten die allemaal draaien om koffie en thee. Ze roosteren dagelijks hun eigen ambachtelijke koffie, daarnaast zijn ze chocolatier, bakkerij, patisserie én theesalon. Goed voor een scala aan eersteklas lokale delicatessen, zoals overheerlijke koekjes bij je kop *tchaba*-, *keiken*- of *khamssa*-thee. Of een stuk premium chocolade, dat wonderwel smaakt bij de geweldige *zero robusta*-koffie.

114-116 sidi ghanem, telefoon +212 524-200009, marrakechfinefood.com, open ma-vr 8.00-17.00

24 Bij Jajjah moet je zijn voor je portie pop-art, Marokkaanse streetfood en een dosis kleur en sfeer. Het is elke dag druk bij **Jajjah by Hassan Hajjaj** (die ook Riad Yima heeft in de oude medina) en met een reden. Kies voor het daggerecht, dat vriendelijk geprijsd is en laat je verleiden een aankoop te doen in de pop-artstore bij het restaurant. Dit restaurant is de favoriete plek van lokale expats.

114-116 sidi ghanem, insta @jajjah.tea, open ma-za 8.00-18.30, prijs daggerecht 60 dh

30 **La Cantina** is de nieuwste creatie van de beroemde Italiaanse traiteur en chef Olivier Bearzatto, die het fameuze restaurant runde op het dak van de Arche de la Défense in Parijs. De charme van Marokko trok hem naar Marrakech. Het resultaat van zijn voornamelijk Italiaanse kookkunsten kun je hier proeven: veel antipasti, maar ook traditionele *penne rigate*, Italiaanse pizza of de heerlijke risotto van de dag.

emerging business factory, telefoon +212 6-65136996, traiteur-marrakech.com/la-cantina, open ma-za 9.00-17.00



SHOPPEN

6 In dit boudoir, ingericht door de doorgewinterde modeontwerper **Florence d'Arabie** (met een knipoo), is een selectie te vinden van vintage kleding en accessoires: van gipsy chic tot jumpsuits in de stijl van de Amerikaanse actrice Farrah Fawcett. De decoratie: kleine meubeltjes, poëtische kussens en barokke lampen. Als de deur dicht is, bel gerust, dan komt Florence aanfietsen.

rue hafid ibrahim residence rekichou, apt 1, insta @flodarabie, open ma-za 11.00-19.00

8 Je kent ze vast: de zilveren theepotten waar Marokko bekend om is. De Engelsen importeerden het theedrinken in Marokko in 1856, samen met de eerste lading thee uit het Verre Oosten. Al snel ging de familie Wright theepotten maken met Marokkaanse motieven. En nu nog worden de zilveren theepotten van **Wright Tea** bij het dagelijkse ritueel gebruikt. Ook vind je er allerlei bijzondere theesoorten, met namen als *palais ismahan'* en *riad des saadiens*. Of drink je liever champagne-thee?

m-avenue, wright1856.com, open dagelijks 10.00-21.00



⑫ Modern, traditioneel en chic, dat is kookwinkel **Chabi Chic**. Hier kom je nooit met lege handen naar buiten. Je vindt er onder meer prachtig, zelf ontworpen aardewerk en serviesgoed, heerlijke *ras el hanout* (35-kruiden-mix) en biologische arganolie. Dit 'vloeibare Marokkaanse goud' kun je het best bij een echte distilleerder kopen, zoals hier. Dan weet je dat de kwaliteit goed is. Wat betreft serviesgoed wordt het moeilijk kiezen: gouden randje? Zilveren streepje? Of een terracottakleurige vaas....?

435 sidi ghanem, chabi-chic.com, open ma-za 9.00-19.00

⑬ **Virginie Darling** is een lederwarenboetiek met ultravrouwelijke ontwerpen. Je hebt er alle keuze uit gevarieerd leer, traditionele stoffen en kleurrijke prints. Net als het zonnige karakter van de gelijknamige ontwerpster verleidt het merk met casual modellen die soms urban chic en soms ook *ethnic* chic zijn. Van kleine praktische lederwaren tot werkclutches, handtassen, *messenger bags* en zomerse boodschappentassen.

437 sidi ghanem, virginiedarling.com, open ma-vr 9.30-17.30, za 9.00-13.00

⑮ Sinds 1946 is het Beldi-glas hét theeglas van Marokkaanse families, traditionele cafés en restaurants. Een Marokkaans icoon van **Kessy Beldi** dus. Het Beldi-glas is te herkennen aan de blauwachtige kleur en het kenmerkende reliëf, maar vooral aan de kleine bolling in het midden. Die zorgt ervoor dat je het glas kunt vastpakken zonder je vingers te branden. Doordat ze mondgeblazen zijn, hebben de glazen micro-imperfecties en dat maakt ze stuk voor stuk uniek. Je kunt Marokko niet verlaten zonder een paar Beldi-glazen in je (hand)bagage.

365 sidi ghanem, kessybeldi.com, open ma-za 10.00-18.00

⑯ Ontwerpster Sissi trok eerst een tijd door Afrika om zich uiteindelijk in Marrakech te vestigen. Vakmanschap staat voor haar hoog in het vaandel. Voor **Sissimorocco** werkt ze dan ook nauw samen met lokale naaisters, borduursters, wevers en stoffeers. Prachtige, unieke decoratieve objecten zijn het resultaat. Denk aan poefs, plaids, modeaccessoires en kleding. Vooral de zeefdrukken met gezichten van Berber vrouwen zijn prachtig.

366 sidi ghanem, sissimorocco.com, open ma-vr 9.00-18.00



ROUTE 4 > SIDI GHANEM

17 **Kasbah Design** verkoopt strakke designmeubelen tegen fabrieksprijzen. Gestileerde zitmeubelen, buffetkastjes, woonaccessoires. Hun specialisme: tafels van marmer en travertijn, een soort kalksteen, dat gevormd wordt door water uit heetwaterbronnen. Takjes, bladeren en ander materiaal dat in dit water valt en later verteert, veroorzaken de kenmerkende onregelmatige poriën. Alle meubels worden ontworpen in hun atelier, door ambachtslieden die volgens Berberse tradities werken.

533 sidi ghanem, kasbah-design.com, open ma-vr 9.00-18.00, za 9.00-13.00

18 **Khamssa Tea** biedt een selectie thee geïnspireerd op traditionele recepten, op basis van planten die voornamelijk in Marokko worden geteeld. Naast thee verkoopt Khamssa ook *drip bag coffee*: koffie in een soort theezakje dat je over je glas heen hangt, zodat je altijd en overal je favoriete koffie kunt drinken. Keuzestress? Kies een van de Khamssa-ontdekkingsboxen. Ze zijn zo mooi dat je ze alleen al voor het prachtige ontwerp in huis zou willen halen. *Made with love in Marrakech!*

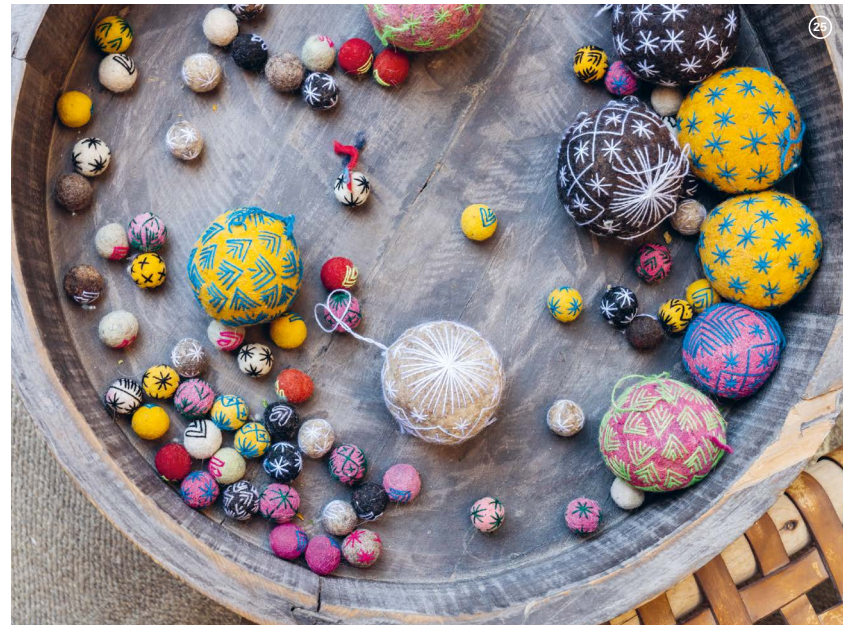
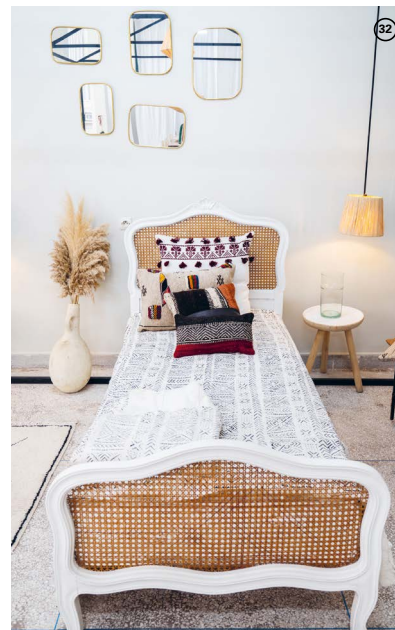
114-116 sidi ghanem, khamssa.com, open ma-vr 9.00-18.00

19 De chique designstore en rooftopbar van het Franse modemerkt **Stella Cadente** (Italiaans voor 'vallende ster') huisvest op meerdere verdiepingen een kledinglabel, interieuraccessoires en designmeubels. Alles is herkenbaar aan de heldere, felle kleuren: van de muurschildering buiten tot de kleding aan de rekken. Stella Cadentes designstudio ontwierp de interieurs van vele Europese hotels en restaurants. Ze wordt niet voor niets *l'anti-ordinaire* genoemd: de buitengewone.

314 sidi ghanem, stella-cadente.com, open ma-vr 9.00-18.00, za 9.00-14.00

20 Fabrikant en ontwerper van hoogwaardig textiel **Pretty Linge** laat zich inspireren door Marokkaanse patronen en Marokkaans borduurwerk. Het merk heeft een showroom, een boetiek en een atelier. Alle huishoudtextiel wordt vervaardigd van puur Egyptisch katoen, perkal en katoensatijn. Naast prachtige dekbedovertreksets verkoopt Pretty Linge (bad)handdoeken, badjassen en accessoires, zelfs voor baby's.

317 sidi ghanem, prettylinge.com, open ma-vr 9.00-13.00 & 14.00-18.00, za 9.00-13.00





21 **Camel Souk** jaagt op etnische, handgemaakte Marokkaanse voorwerpen, zoals keramische creaties uit Tamegroute, bekend om het prachtige groene emaille, geweven leren poefs of fauteuils van tamariskhout. Er is ook een collectie authentieke, handgemaakte vloerkleden én een grote collectie aardewerk in alle vormen en kleuren. Eén ding hebben alle voorwerpen gemeen: ze zijn getekend door de mooiste kunstenaar die bij Camel Souk werkt: de tijd. 317 sidi ghanem, insta @camel_souk, open ma-za 9.00-18.00

25 Bij **Tribaliste** draait alles om duurzaamheid en bewust leven. Ze verkopen er zeldzame en authentieke Berbertapijten die in het hart van het Marokkaanse platteland door ambachtslieden met de hand worden gemaakt. Tribaliste behandelt de wevers met groot respect; hun creaties komen gratis online en er komt geen tussenpersoon bij kijken. De vakman krijgt dus de volle prijs – die hij zelf bepaalt. 497 sidi ghanem, tribaliste.com, open ma-vr 9.00-18.00, za 9.00-17.00

26 **Huilarôme** verkoopt 100% biologische cosmeticaproducten, die een lust zijn voor het oog. Cosmetics met natuurlijke grondstoffen (pitten, zaden, vruchten, bloemblaadjes) uit duurzame en eerlijke handel. Om het werk van plattelandsvrouwen te bevorderen, werkt Huilarôme nauw samen met vrouwencoöperaties uit de regio. 257 sidi ghanem, huilarome.com, open ma-vr 9.00-18.30, za 9.00-18.00

28 Het familiebedrijf **Nour Bougie** maakt met de hand prachtige kaarsen, geïnspireerd op het Marokkaanse culturele erfgoed. Ze gebruiken hiervoor natuurlijke grondstoffen als plantaardige was en biologisch afbreekbare katoenen lonten. Ook Nour Bougie werkt samen met diverse vrouwencoöperaties. 231 sidi ghanem, nour-bougie.com, open ma-za 8.30-18.30

29 Ontwerpster Estelle Harduin maakte lange tijd sieraden voor ze terugkeerde naar haar eerste liefde: textiel. De okerkleurige stad Marrakech inspireerde haar daarbij. Bij **StellaH** vind je kledingstukken, gemaakt van Marokkaanse grondstoffen. Kleurrijke kleding die stuk voor stuk handgemaakt is, ook de borduursels en *tie-dye*. Bohemian chic ten top bij StellaH! 220 sidi ghanem, stellahmarrakech.com, open ma-vr 10.00-18.00 & za 10.00-13.00



31 **Bazar du Sud** is een van de oudste tapijtfabrikanten in Marokko, opgericht in 1940 door de familie Lamdaghri. Hun team bestaat inmiddels uit meer dan tweehonderd ambachtelijke vrouwelijke wevers, die in het Hoge Atlasgebergte van Marokko wonen. Elk vloerkleed is uniek en gemaakt om generaties mee te gaan. Ze zijn handgeweven op een weefgetouw met 100% natuurlijk geverfde wol afkomstig van hun familieboerderij in Marrakech.

256 sidi ghanem, bazardusud.com, open ma-za 9.00-18.00

32 **BE the souk** is de hippe woonwinkel van vier creatieve geesten, met één gezamenlijke passie: samengestelde producten, 't liefst van gerecyclede materialen. Rechtstreeks vanuit het hart van Marrakech. De bijzondere fair-trade producten vormen de schakel tussen landen, tradities, oude ambachten, nieuw design en mensen met talent. Duurzaam geproduceerd, onder het motto *What comes around, goes around.*

47 sidi ghanem, insta @bethesouk, open ma-za 10.00-18.00

LEUK OM TE DOEN

1 Marokko is het eerste land in Afrika waar je door een hele stad fietsen kunt huren bij **Medina Bike**. Koop vooraf online een dagpas en geniet al fietsend van Marrakech. Met de code die je krijgt, mag je de hele dag gebruikmaken van de fietsen, voor verplaatsingen van maximaal drie uur per keer. Heb je meer tijd nodig? Dan betaal je 1 euro extra per 10 minuten. Voor deze route kun je bijvoorbeeld 80 dirham op je dagpas zetten. Je kunt dan de hele dag rustig fietsen. Meestal is er iemand in de buurt van de fietsenstalling om te helpen, bijvoorbeeld als er iets mis is met een fiets. Je kunt hier overigens ook cash betalen.

aan de voet van de koutoubia-moskee, medinabike.ma, open dagelijks 8.00-20.00, prijs 50 dh/dagabonnement

3 **Jardin La Mamounia** werd in de 18e eeuw door sultan Sidi Mohammed Ben Abdellah als huwelijkscadeau geschonken aan een van zijn zoons. In de tuinen staan honderden olijfbomen, waarvan sommige meer dan zeventhonderd jaar oud zijn. De plek is ook geliefd bij veel vogels, die je hier de hele dag hoort





tijlpen. In 1923 bouwden de architecten Prost en Marchisio hier het gelijknamige **Hotel La Mamounia**, met een mooie mix van traditionele Marokkaanse architectuur en art-decostijl. Sindsdien is het een geliefde plek voor filmsterren en beroemdheden en werd het hotel regelmatig gebruikt als filmset, bijvoorbeeld voor *The Man Who Knew Too Much* van Alfred Hitchcock. avenuebabjd.com, mamounia.com

⑩ Het concept van **Meydene Experience** is helemaal nieuw in Marrakech en is op zijn zachtst gezegd verrassend. Hier worden alle zintuigen geprikkeld en beleef je Marokko op een andere manier. Kijk je ogen uit bij de permanente multimediale tentoonstelling en het virtuele parcours. Dit is ook voor kinderen erg leuk. Ben je op een zaterdagavond in Marrakech, dan is de theatershow à la *Cirque du Soleil* een aanrader. Ga aansluitend (of vooraf) lekker eten bij Le Douar.

2 av. de la menara, meydene.com, open dagelijks 10.30-22.30, show zaterdag 20.30, entree parcours 100dh, entree show 150 dh

⑫ **D&CO** – ‘*Art is not flat!*’ – is een prestigieuze galerie, die zich inmiddels gevestigd heeft in de kunstwereld. De galerie heeft werk hangen van zo’n 45 Marokkaanse en buitenlandse kunstenaars. Je vindt er elke week een nieuwe tentoonstelling met schilderkunst, sculpturen, meubels en fotografie. De galerie probeert jonge Marokkaanse kunstenaars te helpen zich te positioneren, maar er wordt ook door ervaren kunstenaars geëxposeerd. Alle werken zijn gemaakt in Marokko, niets is geïmporteerd.

166 sidi ghanem, designandco-art.com, open ma-za 10.00-18.00

⑬ **Chamane & Co Art Gallery** is een kunstgalerie dan wel conceptstore met schilderijen, litho’s, *art toys*, luxe lederwaren, tuindecoratie en designmeubelen. Niets is Chamane & Co te gek. Zoals een knaloranje oliedrum met Hermès Paris logo als bijzettafel. Of de *Blue Funky bear with Chanel shirt* van 1.60 meter hoog. En wat dacht je van een enorme gestileerde glanzend witte panter voor in de hoek van je kamer? Heb je zelf een idee voor een kunstwerk, dan maken ze het ter plekke.

496 sidi ghanem, [insta @chamane_and_co_art_gallery](https://www.instagram.com/chamane_and_co_art_gallery), open ma 13.00-17.00 & di-za 10.30-17.00





MEER ONTDEKKEN?

Als je de routes uit deze gids volgt, kom je vanzelf langs de belangrijkste highlights van de stad. Toch zijn er ook buiten de routes nog wel een aantal plekken en bezienswaardigheden die zeker de moeite waard zijn om te bezoeken. Ze staan hieronder kort toegelicht. Let wel: sommige zijn moeilijk te voet te bereiken vanuit het centrum, maar met het openbaar vervoer kun je er goed komen.

Ⓐ Midden in de medina bevindt zich **Souk Cuisine**, opgericht door de Nederlandse Gemma van de Burgt, hier begeleidt Jamal je tijdens een kookdag. Je begint met winkelen in de soeks, op zoek naar kruiden en groenten. De kookworkshop zelf vindt plaats in een mooie riad. Nadat je verschillende soorten salades en tajines hebt gemaakt, is het tijd om alles te proeven. Op het dakterras natuurlijk, onder het genot van een glaasje Marokkaanse wijn.

5 derb tahtah, rue rahba kedima, soukcuisine.com, open dagelijks 10.00-15.00, prijs kookdag 550 dh

Ⓑ Moorse soldaten sloegen in de 11e eeuw op deze plek in Marrakech hun kamp op en ontdekten er ondergronds water. Ze legden een irrigatiesysteem aan om de palmen te kunnen verzorgen die hun belangrijkste voedingsbron leverden: dadels. Zo ontstond de palmentuin **La Palmeraie**. Het irrigatiesysteem is nog altijd in werking. Vanaf juni tot de oogst in oktober zie je de trossen oranje dadels hangen. Maak hier een rondrit op de rug van een dromedaris.

circuit de la palmeraie, open dagelijks 9.00-17.30, entree 50 dh

Ⓒ Parfummaker Benchaâbane stelde een deel van zijn privétuinen open en zette het **Musée de la Palmeraie Art et Nature** midden in de palmentuinen op. In lichte galeries vind je hedendaagse kunst van veertig Marokkaanse kunstenaars: van kalligrafie, schilderkunst en beeldhouwwerken tot installaties in de mooi aangelegde kunsttuinen. De tuinen hebben allemaal een ander thema. Zo is er een droge tuin, een natte tuin, een rozentuin en een Andalusische tuin. Prik je niet aan de vele cactussen!

route de fes, douar tounsi, palmeraie, benchaabane.com/musee_palmeraie, open 9.00-18.30, entree 40 dh





Ⓓ De **Ourika-vallei**, op een klein uur rijden van Marrakech, is in de zomer en in de weekenden een populaire plek om aan de hitte van de stad te ontsnappen. Je kunt een wandeling (met gids) naar een van de zeven watervallen van Setti Fatma maken of net als de locals loungen op een van de vele terrassen langs de rivier. Voor meer inzicht in het dorpsleven bezoek je het **Écomusée Berbère**, gevestigd in een oude kasbah aan het begin van de vallei (in de zomer kan het op zondag filerijden zijn).

ourika-vallei, km 37 route de setti fatma, fb @ecomuseeberbere, open museum dagelijks 9.00-19.00, entree museum 20 dh

Ⓔ De wit-blauwe huisjes in **Essaouira** geven een mediterraan tintje aan dit vissersstadje aan de Atlantische Oceaan. Het is een populaire plek voor surfers. De sfeer is relaxt. In de jaren '60 kwamen hier veel kunstenaars en ook nu nog vind je hier leuke galleries. Tijdens het Gnaoua-festival in juni overspoelen muzikliefhebbers het dorp. Heb je tijd, dan is het leuk om hier een nacht te blijven. Neem wel een trui mee, want het is hier frisser dan in Marrakech. essaouira, bereikbaar met bus en taxi of boek een dagexcursie vanuit marrakech

Ⓕ Skiën in Marokko? Het kan in **Oukaimden**. Op zestig kilometer van Marrakech bevindt zich de hoogste top van het Atlasgebergte, de Toubkal (4000 m). Je kunt met de stoeltjeslift naar boven. In de winter kan het hier erg koud zijn. Als er genoeg sneeuw ligt (tussen december en februari) zijn er ski's te huur. Er rijdt geen bus, dus charter een *grand taxi*. Hou er wel rekening mee dat de wegen vaak in slechte staat zijn door de sneeuw. Je kunt in Oukaimden overnachten.

prijs stoeltjeslift (nov-apr) 40 dh, grand taxi (enkelkje) vanaf 200 dh

Ⓖ Dat de leerlooiers een eeuwenoud beroep uitoefenen, bewijst de naam van de stadspoort uit 1147 die vlak bij de leerlooierijen ligt. Neem een taxi naar **Bab Debbagh**, de 'poort van de leerlooiers', een van de twintig stadspoorten van Marrakech. Een poort werd genoemd naar de dag van de week waarop het markt was of is, of naar de wijk waar hij naartoe leidde. Eenmaal door de poort vind je links en rechts de leerlooierijen. Klim (via een leerwinkel) naar een dakterras, waar ze je graag uitleg geven over het proces van het leerlooien. bab debbagh, prijs fooi voor uitleg 10-20 dh p.p.



MEER ONTDEKKEN?

Ⓜ Elke donderdag en zondag is er een grote **rommelmarkt** aan de Donderdagspoort (**Bab El Khemis**). Naast heel veel rommel kun je hier onverwachte schatten vinden, wanneer er een inboedel van een riad of restaurant wordt verkocht. Op de andere dagen van de week is er een kleinere, overdekte rommelmarkt. Veel toeristen kom je hier niet tegen en stevig onderhandelen is verplicht.

[bab el khemis](#), open dagelijks 8.00-16.00

Ⓜ Op slechts een uur rijden van Marrakech vind je de semi-woestijn van **Agafay**. Verwacht er geen echte zandduinen, maar wel een desolaat landschap met enkele luxe tentenkampen. Waar je vroeger hier nog alleen rondliep, is het steeds hipper geworden en hebben sommige kampen zelfs een dj en een bar. Leuk om de woestijnsfeer te proeven of een bijzondere gelegenheid te vieren, zonder duizend kilometer te hoeven rijden.

[agafay & lalla takerkoust](#), douar talat, [kalyptusluxurycamp.com](#)

Ⓜ Enkele jaren geleden nam de Nederlandse Cantal Bakker een lading oude fietsen mee vanuit Amsterdam naar Marrakech. Ze richtte het **Holland Bicycle Atelier** op, waar ze de lokale jeugd probeert ervan te overtuigen hoe 'hip' het is om met een Pikala door Marrakech te fietsen. Dit als milieuvriendelijke tegenhanger van de duizenden brommertjes die door de soeks scheuren. Huur een fiets voor de route, of sluit aan bij een fietstour en leer Marrakech van een heel andere kant kennen.

[riad laarouss](#), [pikalabikes.com](#), tour dagelijks 10.00-13.00, prijs 250 dh fietstour, 80 dh dagprijs/fiets

Ⓜ Heb je zin in avontuur, boek dan een trip naar de woestijn en steek in een fourwheeldrive het Atlasgebergte over. Via de Vallei van de Duizend Kasbahs arriveer je in Merzouga, waar dromedarissen klaarstaan om je mee te nemen voor een onvergetelijke **nacht in de woestijn** onder de sterren. Je slaapt in een afgelegen nomadenkamp. In plaats van je ter plekke te laten verleiden tot een (te) dure trip waarbij je alleen maar in de bus zit, kun je dit uitstapje beter voor je reis naar Marrakech boeken, bijvoorbeeld via Dades Voyages. Trek er minstens drie dagen voor uit; de woestijn is verder weg dan je denkt.

[merzouga](#), [dades-voyages.com](#), prijs vanaf 3000 dh p.p. (3 dagen)



Wil je nog meer leuke adressen ontdekken?
Via de **time to momo-app** en **timetomomo.com** vind je
extra thema- en wijkroutes door deze stad.



INDEX

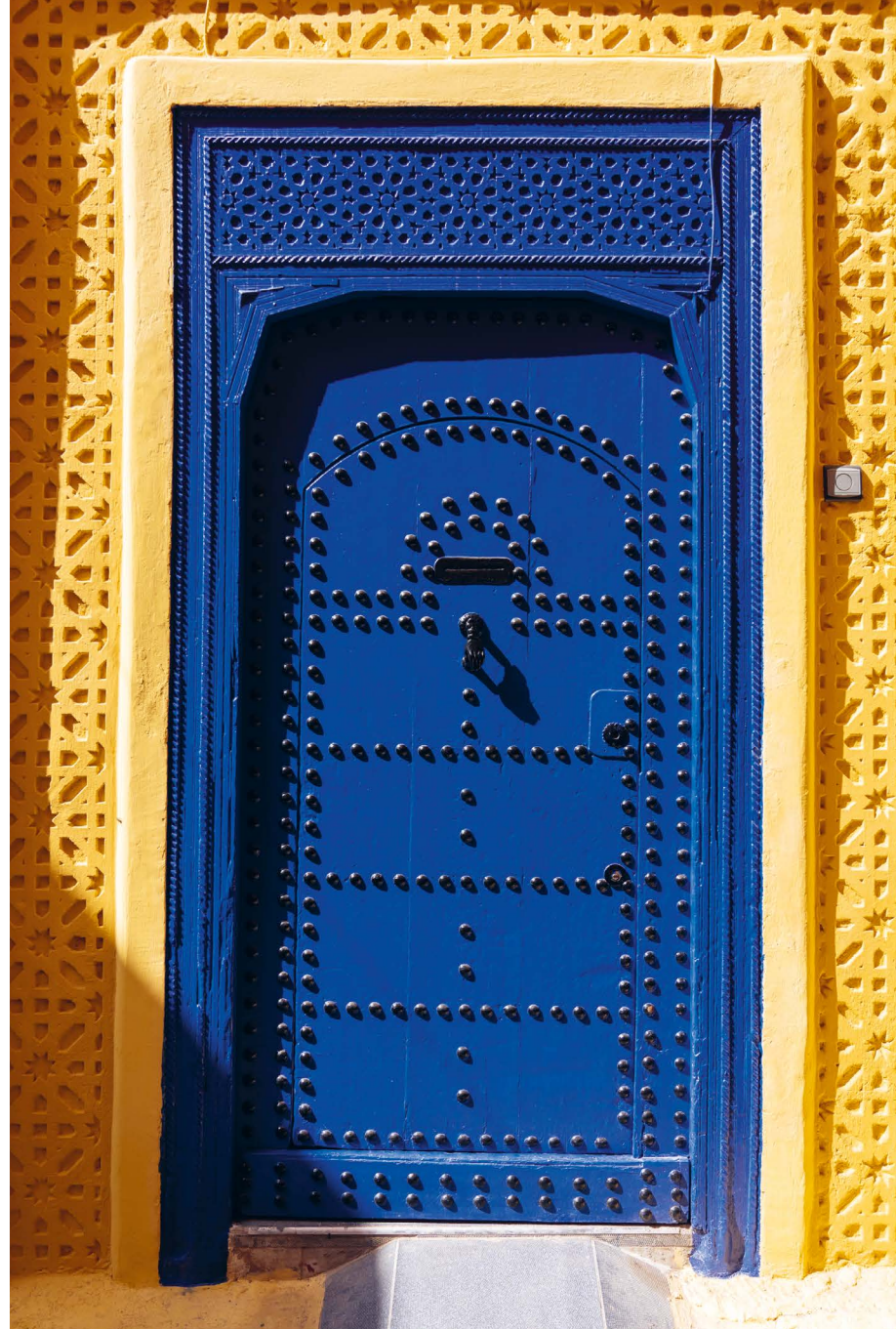


BEZIENSWAARDIGHEDEN

bab agnaou	65	station marrakech	42	loft, le	49
bab el rhob	65	théâtre royal	42	my kechmara	49
fontein chrob ou chouf	25	wijk kasbah	65	maison sarayan	85
jardin majorelle	42	zaouia sidi abdel aziz	25	mamma mia	49
jardin secret, le	26			mandala society	69
koutoubia-moskee	82	ETEN & DRINKEN		marrakchi, le	73
macma	42	16 café	46	marrakech fine food	85
maison tiskilwin	62	adresse, l'	45	mazel	70
maison de la photographie	24	atay	30	mida, l'	28
medersa ben youssef /		bakchich café	66	my kawa	50
koubba	24	cafe clock	70	naranj	66
mella	64	café atlas	49	nid'cigogne	70
menarapark	82	café extrablatt	84	nomad	26
mont guéliz	82	café de france	66	oriental legend	71
moroccan culinary arts		café des épices	26	pokawai'i	85
museum	62	café du livre	46	pâtisserie des princes	26
musée boucharouite	22	cantina, la	86	shtatto	28
musée dar si saïd	62	dar cherifa	30	snack toubkal	71
musée orientalist, le	22	douar, le	85	table du marché gourmet	
musée pierre bergé des arts		eetstalletjes / aicha	73	market, la	84
berbères	45	entrepotes	46	tanjia, le	69
musée yves saint laurent	45	famille, la	69	terrasse des épices	30
musée de la musique	25	foundouk, le	29	trou au mur, le	29
musée du parfum, le	25	grand café de la poste	46	world storytelling cafe	29
paleis el badi	65	henna art cafe	15	zeitoun café	45
paleis el bahia	62	jajjah by hassan hajaj	86	sinaasappelstalletjes	66
place djemaa el fna	22	jardin, le	30		
place rahba kedima	22	jardins de guéliz, les	46	SHOPPEN	
place des ferblantiers	64	kafé merstan	29	33 rue majorelle	56
saâdische graf Tombes	65	kasbah café	70	art ouarzazate	33
stadsmuren	82	kiilm, le	46	atelier 44	50
		kosybar	77	atika / tesoruccio	53



azhar handmade	74	tribaliste	90	palmeraie, la	98
be the souk	93	virginie darling	88	parc el harti	56
bazar du sud	93	warda la mouche	73	pikala	102
bloom boutique	33	we are concept store	34	place du 16 novembre	57
bob magic music	33	wright tea	86	rommelmarkt bab el khemis	102
camel souk	90	yahya creation	54	souk des teinturiers	37
carre eden / diamantine	53	babouche-maker	74	souk cuisine	98
chabi chic	88	boutique le 961, la	50	wedstrijde petit taxi	57
florence d'arabie	86				
hanout boutique	74	LEUK OM TE DOEN		VERVOER	
houtbewerkers	32	agafay	102	brommer	11
hualarôme	93	bain bleu, le	37	bus	11
intensité nomade	54	bab debbagh	101	fietsen	12
jeff de bruges	54	calèche	15	grand taxi	11
kaftan queen	55	chamane & co art gallery	97	petit taxi	11
kasbah design	70	d&co	97	taxi	11
kessy beldi	89	dar bellarj	34	taxis verts	11
khamssa tea	89	écomusée berbère	101	train	11
lahandira	33	essaouira	101	vliegveld	11
lalla	54	groentemarkt place sidé ishak	34		
maison tadelakt	73	hammam ziani	77	HOTELS	
marwa	50	hennatatoeage	77	bab hotel	13
michèle baconnier	53	holland bicycle atelier	102	dixneuf la ksour	13
nour bougie	93	jardin la mamounia / hotel la		hotel & spa riad el walaa	13
parfums du soleil, les	55	mamounia	94	palais riad lamrani	13
plaisirs nature, les	74	kosyspa	77	riad 11 zitoune	13
pretty linge	90	medina bike	94	riad adore	13
riad yima	33	meydene experience	94	riad dark	13
sarah maj	34	monsieur zellige	77	riad orange	13
sissimorocco	89	musée de la palmeraie		riad up	13
some slow concept store	54	art et nature	98	ryad dior	13
sook paris	53	muziekkraampjes	77		
souk smarine	32	nacht in de woestijn	102		
stella cadente	90	oukaimden	101		
stellah	93	ourika-vallei	101		





HEB JE NOG TIPS?

Deze gids is zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. Het aanbod van winkels en restaurants wisselt echter regelmatig en openingstijden en prijzen wijzigen soms. We houden de routes en adresgegevens zoveel mogelijk up-to-date. In de app vind je de meest actuele versie en de gedrukte gids proberen we zo vaak mogelijk te herzien. Mocht je toch een gesloten adres aantreffen of heb je andere opmerkingen of tips, laat het ons dan weten. Mailen kan naar info@momedia.nl. Meld je op timetomomo.com aan voor de **nieuwsbrief** en ontvang wekelijks de leukste reisinspiratie in je inbox.

DISCLAIMER

Geen van de adressen die we beschrijven heeft voor vermelding betaald, niet voor de tekst en niet voor de foto's. Alle teksten zijn geschreven door een onafhankelijke redactie. Dat geldt niet alleen voor de adressen in deze gids, maar ook voor de informatie in onze **time to momo-app** en alle nieuwste tips, themaroutes, wijkinformatie, blogs en de selectie van de leukste hotels op timetomomo.com.



COLOFON



LOCAL/REDACTIE

Astrid Emmers

FOTOGRAFIE

Vincent van den Hoogen, Ilse Ouwens, Hans Zeegers

EINDREDACTIE

Simone van Lier-Timmermans

VORMGEVING

Studio 100%,
Oranje Vormgevers

CARTOGRAFIE

Van Oort redactie en kartografie

LITHOGRAFIE

Marcel Beijnsberger

BEELDREDACTIE

Oranje Vormgevers

PROJECTLEIDING

Sanne van der Kolk

BUREAUREDACTIE

Lotte Leeuwis

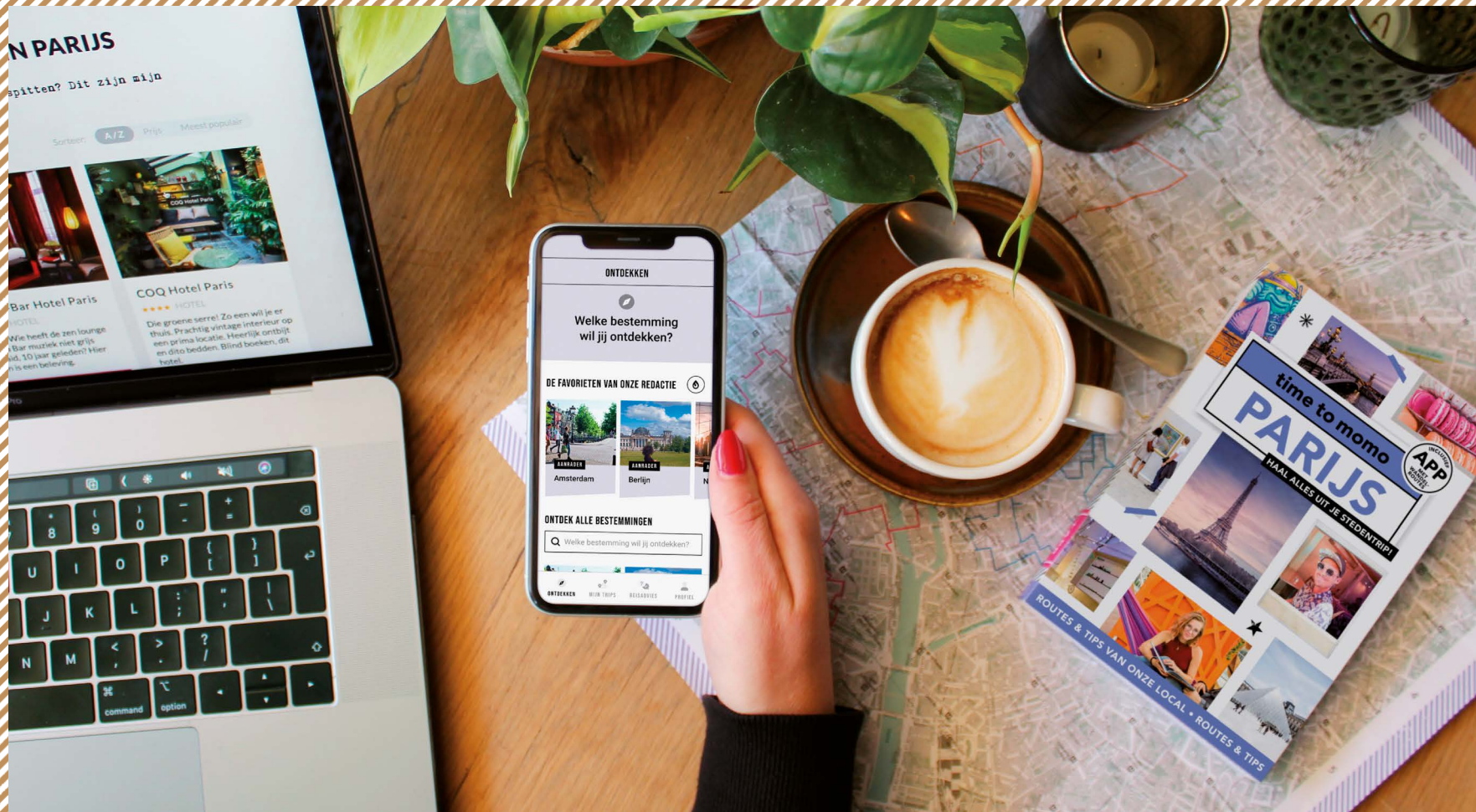
time to momo Marrakech
isbn 978-94-9327-351-1
nur 510, 512

© mo'media Rotterdam
1e druk september 2016,
5e druk (geheel herzien) maart
2023

Deze gids is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Voor eventuele onjuistheden in de tekst is mo'media bv niet aansprakelijk. Eventuele op- en/of aanmerkingen kun je richten aan: mo'media, postbus 359, 3000 AJ Rotterdam, info@momedia.nl, www.timetomomo.com.

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, of op enig andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze gids is gedrukt op FSC-papier.



Probeer ook eens onze app voor de meest actuele routes, daar vind je bovendien extra themaroutes! Of boek je favoriete hotel of complete stedentrip via onze website.

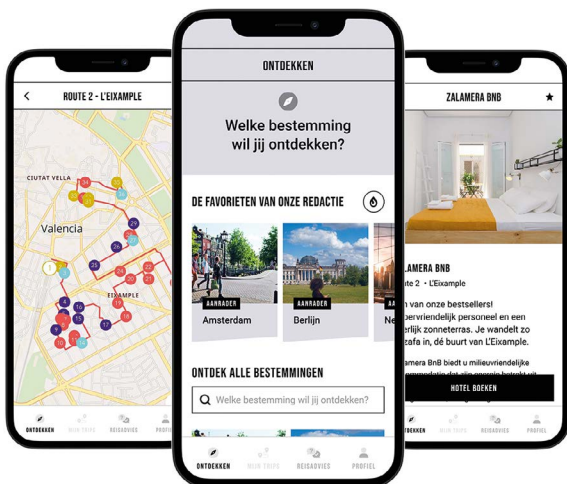
time to momo is de bestverkochte stedengids van Nederland en België, met routes in meer dan vijftig steden. Heb je bijvoorbeeld al eens gedacht aan een stedentrip naar Lyon, Madrid, Hamburg, Dublin of Wenen?

time to momo
www.timetomomo.com

Gebruik nu GRATIS de app van Marrakech

T.W.V.
€ 7,99

Zo heb je toegang tot de meest recente info!



1. Scan deze **QR-code** met de camera van je telefoon
2. Klik op de link, kies de app van jouw stad en voeg hem toe aan je winkelmand
3. Reken af met deze **unieke code**

4. **Download de app** en log in met je time to momo-account
5. Bekijk jouw routes onder '**Routes**' in het menu

